

AUTEURS

HANS BELLAART
ANNEKE BROCK

Kennisplatform
inclusief samenleven

**Verschillen in
leefsituatie
tussen groepen
naar herkomst**

KIS WIJKMONITOR 2021

Januari 2022

Inhoud

1	Inleiding	3	6	Veiligheid	26
				Verdachten per 1000 inwoners	26
2	Demografie	5		Veroordeelden per 1000 inwoners	28
	Grotere diversiteit	5		Aantal 13 t/m 17-jarigen met verwijzing naar HALT	29
3	Arbeid en inkomen	8	7	Zorg en welzijn	30
	Werkenden: percentage inkomsten uit arbeid	8		Gemiddelde leeftijd overleden personen	30
	Bijstandsgerechtigden (15 t/m 64-jarigen)	10		Percentage personen met vergoeding generalistische ggz	31
	Huishoudens met een laag inkomen	12		Percentage met vergoeding specialistische ggz	33
	Schuldsanering per 1000 inwoners	14			
	Aantal personen met betalingsachterstand zorgpremie per 1000 inwoners	15	8	Conclusies en aanbevelingen	34
4	Onderwijs	17		Aanbevelingen	35
	Percentage basisschoolkinderen dat gebruik heeft gemaakt van vroeg- of voorschoolse opvang	17			
	Gemiddelde CITO-toetsscore	18			
	Percentage voortijdige schoolverlaters	19			
	Percentage 18 t/m 30-jarigen zonder startkwalificatie	20			
	Percentage hoogopgeleide 18 t/m 30-jarigen	22			
5	Wonen en leefomgeving	23			
	Percentage huishoudens in corporatiewoningen	23			
	Segregatie-index	24			

1 Inleiding

De KIS Wijkmonitor biedt de mogelijkheid om tot op wijkniveau in iedere gemeente een beeld te krijgen van de leefomstandigheden van verschillende bewonersgroepen. De verschillen tussen de groepen in dezelfde wijk kunnen aanzienlijk zijn. Een goed beeld is nodig om gelijke kansen te bevorderen en accenten in het lokale beleid of de wijkaanpak te leggen. In deze factsheet geven wij een beeld van die verschillen in Nederland en in enkele voorbeeldgemeenten en -wijken. Kennisplatform Inclusief Samenleven zal eind volgend jaar wederom een factsheet uitgeven om de ontwikkelingen in de leefsituatie en de mate van sociale gelijkheid in beeld te brengen.

Nederland heeft in de afgelopen tien jaar een superdivers gezicht gekregen. Het VNG-portfolio rond de WRR-publicatie 'De nieuwe verscheidenheid' maakt inzichtelijk dat Nederlandse gemeenten een snel veranderende bevolkingssamenstelling kennen.¹ De WRR noemt verschillende typen gemeenten, zoals tuinbouwgemeenten, waar grote groepen EU-arbeidsmigranten aandacht vragen in het huisvestingsbeleid. Of expatgemeenten zoals 'Brainport Eindhoven' waar veel kennismigranten gevestigd zijn. Daarnaast zien we gemeenten met wijken waar gevestigde gemeenschappen met een Marokkaanse of Turkse achtergrond sterk vertegenwoordigd zijn. In de zogenoemde 'krachtwijken' in grote steden is niet alleen de diversiteit groot, we zien ook veel sociale ongelijkheid tussen de verschillende groepen.

VERSCHILLEN TUSSEN GROEPEN NAAR HERKOMST

Wanneer wij de cijfers in de KIS Wijkmonitor bekijken, zien we direct dat de leefomstandigheden van diverse huishoudens sterk kunnen verschillen. Zo was het percentage werkzoekenden zonder migratieachtergrond (15-65 jaar) in 2019 3,9%. Inwoners met een Marokkaanse achtergrond waren (met ruim 16%) vier keer vaker werkzoekend. Maar voor inwoners met een Syrische achtergrond is dat 55%, hoger dan de werkzoekenden afkomstig uit Eritrea (43%).

Ruim 61% van de huishoudens met een Syrische achtergrond heeft een laag inkomen, ten opzichte van 5% van de Nederlandse huishoudens zonder een migratieachtergrond. Een ongunstig cijfer zien wij niet alleen bij huishoudens met een vluchtelingenachtergrond. Ook huishoudens met een Marokkaanse (26%), Bulgaarse (23%) en Antilliaanse (22%) achtergrond leven veel vaker in armoede. De armoede bij de Bulgaarse groep valt op, omdat onder hen het percentage werkzoekenden met 5,4% relatief laag is. Verder zien wij dat slechts 1 op de 1000 huishoudens met een Syrische achtergrond gebruik maakt van schuldsanering. Dat is laag gezien hun ongunstige financiële situatie. Bij Antilliaanse Nederlanders is dat maar liefst 8 keer zoveel, waar het gemiddelde in Nederland 2 op de 1000 inwoners is.

INZOOMEN GEEFT SCHERPER BEELD

De KIS Wijkmonitor biedt de mogelijkheid om snel in te zoomen op een gemeente, op een bepaalde wijk en op een bepaalde indicator. Zoomen wij bijvoorbeeld in op Utrecht, dan zien we een percentage van 9,6% met een laag inkomen, tegenover een landelijk percentage van 7,7%. In de wijk Overvecht is dat 20,2%. Ook binnen een wijk kunnen de verschillen in leefomstandigheden behoorlijk groot zijn. Onder de huishoudens in Overvecht zonder migratieachtergrond leeft 12% in armoede. Hoger dan het percentage in de stad, maar veel lager dan bijvoorbeeld geldt voor de 30,7% van de huishoudens met een Marokkaanse achtergrond. Cijfers over alle bewoners in de gemeente geven slechts een globaal beeld. Om in het lokale beleid de juiste accenten te kunnen leggen is het van nut om in te kunnen zoomen op een wijk en op verschillende groepen.

¹ <https://vng.nl/nieuws/omgaan-met-verscheidenheid-gebruik-ons-online-portfolio>.

WIJKAANPAK OP MAAT

In veel kwetsbare wijken staat de leefkwaliteit onder druk. Kinderen groeien op in armoede en ruim één miljoen inwoners van kwetsbare wijken dreigen buiten de boot te vallen. In deze wijken wonen relatief veel mensen met een migratieachtergrond. Wij zien de laatste tijd weer meer aandacht voor wijkgerichte aanpak. In het coalitieakkoord van eind 2021 staat bijvoorbeeld dat er een brede, domeinoverstijgende wijkaanpak ter bevordering van leefbaarheid en veiligheid komt. De KIS Wijkmonitor kan hierbij behulpzaam zijn. In de monitor zijn de verschillen in leefomstandigheden tussen groepen naar herkomst in een oogopslag zichtbaar. Goede monitoring helpt om te bepalen voor welke groepen bepaalde accenten in de maatregelen noodzakelijk zijn.

TELLEN ÉN VERTELLEN

De factsheet geeft een beeld van de landelijke cijfers en per indicator ook voorbeelden van de cijfers op gemeente- en wijkniveau. De indicatoren van de KIS Wijkmonitor zijn gebaseerd op bevolkingsregisterdata (BRP) en diverse aanvullende databases (zoals DUO, UWV, Belastingdienst en Vektis). KIS Wijkmonitor gebruikt cijfers die op wijkniveau beschikbaar zijn. Dat zijn soms andere indicatoren dan de cijfers van CBS. De gegevens laten de mogelijkheden zien voor gemeenten om hun eigen lokale situatie in beeld te brengen. De cijfers geven een eerste beeld en kunnen als signaal fungeren. Vaak zullen dit soort vraagstukken om verdieping en duiding vragen: hoe zijn de verschillen te verklaren, zijn de verschillen reden tot bezorgdheid en wat betekent dit voor beleid en praktijk? Bijvoorbeeld bij de indicator 'gebruik generalistische ggz'. Een stijging van het zorggebruik voor inwoners met een vluchtelingenachtergrond hoeft niet te wijzen op een toename van de problematiek. Het kan ook een aanwijzing zijn voor een beter bereik van deze doelgroep. Het gaat dus om 'tellen én vertellen'.

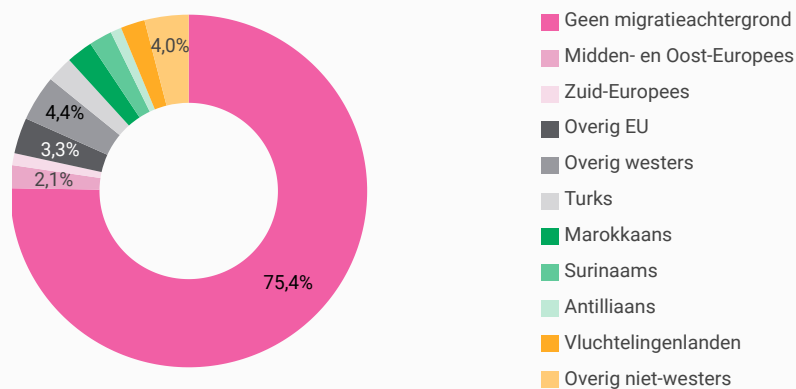
In deze factsheet is slechts in beperkte mate ruimte voor duiding van de cijfers. Bij de interpretatie van de cijfers en trends is het van belang om de verschillen tussen generaties in ogenschouw te nemen. Daar tekenen zich vaak grote verschillen af. De percentages van mensen in de bijstand is bijvoorbeeld onder de eerste generatie met een Turkse of Marokkaanse achtergrond vele malen hoger dan onder de tweede. Het aantal werkzoekenden zal hoger zijn naarmate er meer sprake is van economische laagconjunctuur. Volgens [het CPB](#) liep de laatste periode van laagconjunctuur van 2011 tot eind 2016 met het dal in 2013. En een periode met grote instroom van asielzoekers geeft de jaren erna, als de statushouders in de gemeentelijke basisadministratie zijn geregistreerd, een duidelijke invloed op het percentage dat in eerste instantie aanspraak maakt op bijstand.

2 Demografie

Grotere diversiteit

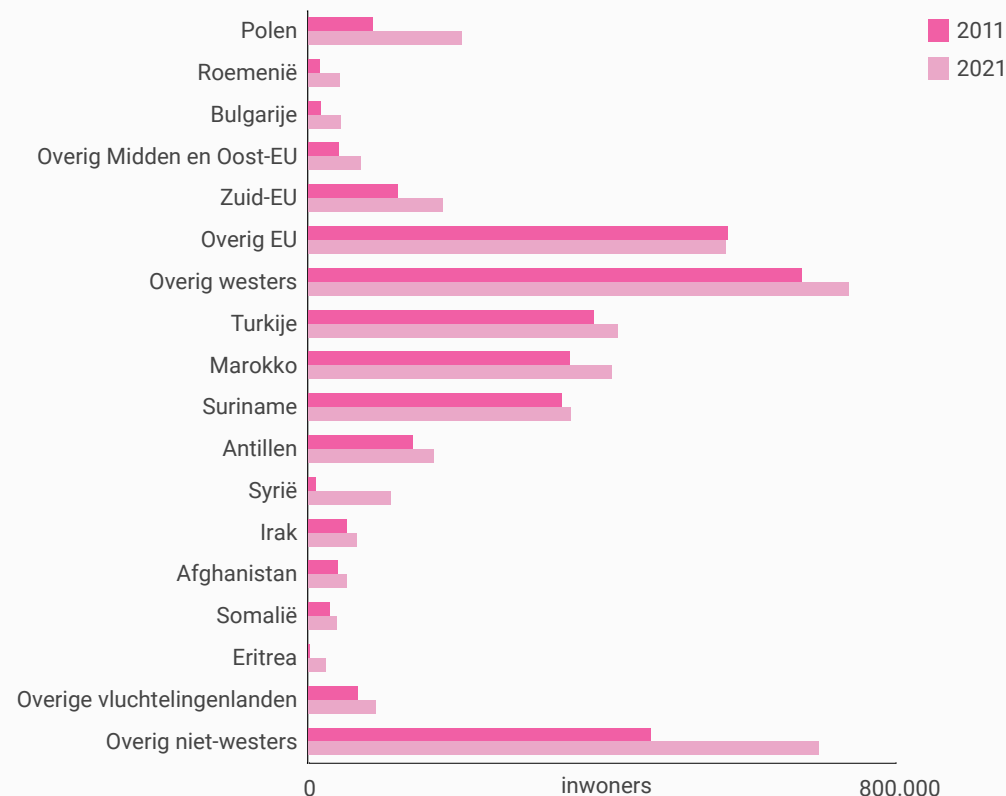
De Nederlandse bevolking heeft in de afgelopen tien jaar een steeds diverser gezicht gekregen. Weliswaar zijn de groepen met een Turkse en Marokkaanse achtergrond nog steeds de grootste groepen met een migratieachtergrond, maar er zijn de laatste jaren veel nieuwe Nederlanders met een vluchtelingenachtergrond of Midden-, Oost- of Zuid-Europese achtergrond bijgekomen. Het percentage inwoners met een migratieachtergrond is de afgelopen tien jaar gestegen van 20% naar 25%. De aantallen onder de traditionele groepen zijn maar licht gestegen. Grote stijgingen zien wij bij inwoners met een Poolse, Roemeense of Bulgaarse achtergrond en bij inwoners uit vluchtelingenlanden. Vooral bij inwoners met een Syrische achtergrond (van 10.700 naar 113.000!) en met een Eritrese achtergrond (1.610 naar 23.210).

Percentage naar achtergrond 2021 – Nederland

Bron: BRP - Basisregistratie personen (bewerking ABF)

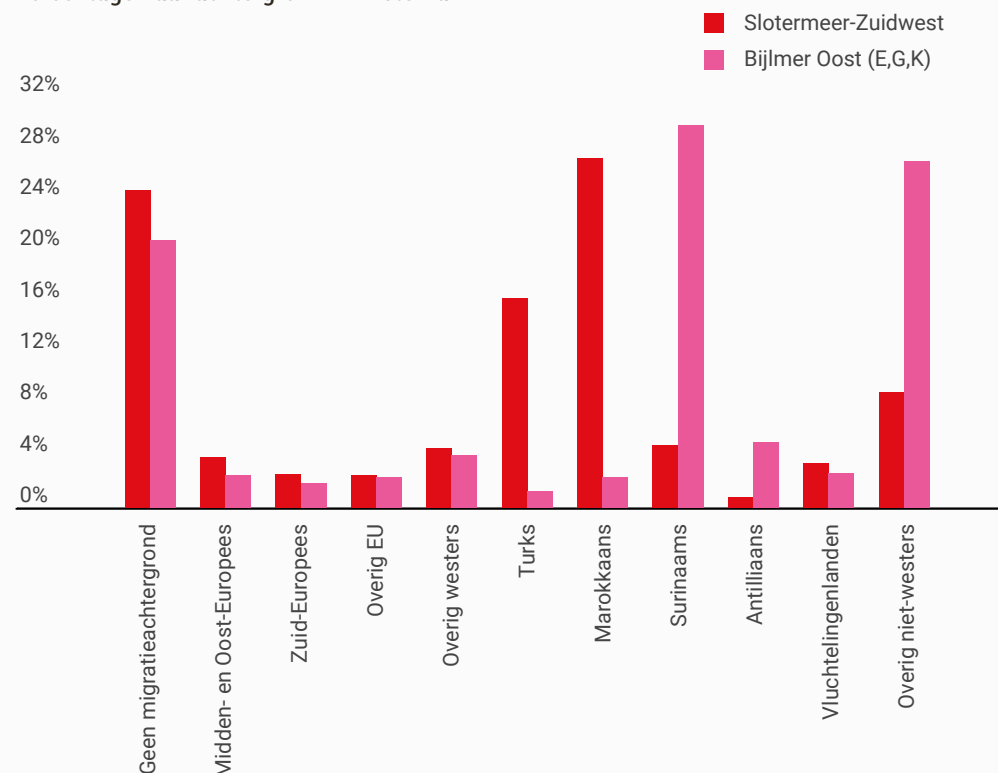
Aantal naar achtergrond 2011 en 2021 – Nederland

Bron: BRP - Basisregistratie personen (bewerking ABF)

VOORBEELD OP WIJKNIVEAU: VERSCHIL TUSSEN WIJKEN BIJLMER OOST EN SLOTERMEER-ZUIDWEST IN AMSTERDAM

Percentage naar achtergrond - Amsterdam

Bron: BRP - Basisregistratie personen (bewerking ABF)

In de KIS Wijkmonitor kan snel een vergelijking worden gemaakt tussen wijken in één gemeente. In 2021 heeft 56,2% van de bevolking een migratieachtergrond. In Bijlmer Oost is dat bijna 80% en in Slottermeer-Zuidwest zo'n 75%.

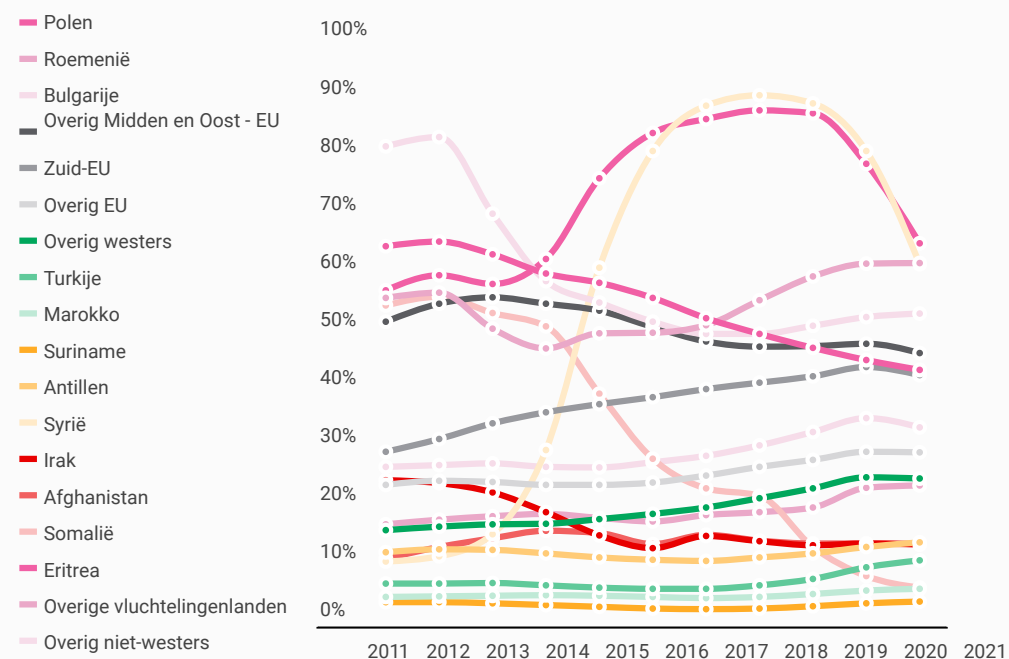
In de grafiek zien we dat de bevolkingssamenstelling sterk verschilt tussen deze wijken. In Slottermeer zijn de groepen met een Marokkaanse en Turkse achtergrond sterk vertegenwoordigd. Bewoners met een Antilliaanse achtergrond zijn er heel weinig. In Bijlmer

Oost is dat andersom en zijn er vooral bewoners met een Surinaamse achtergrond. Ook het percentage 'overig niet-westers' is veel groter dan in Slottermeer-Zuidwest.

VERBLIJFSDUUR

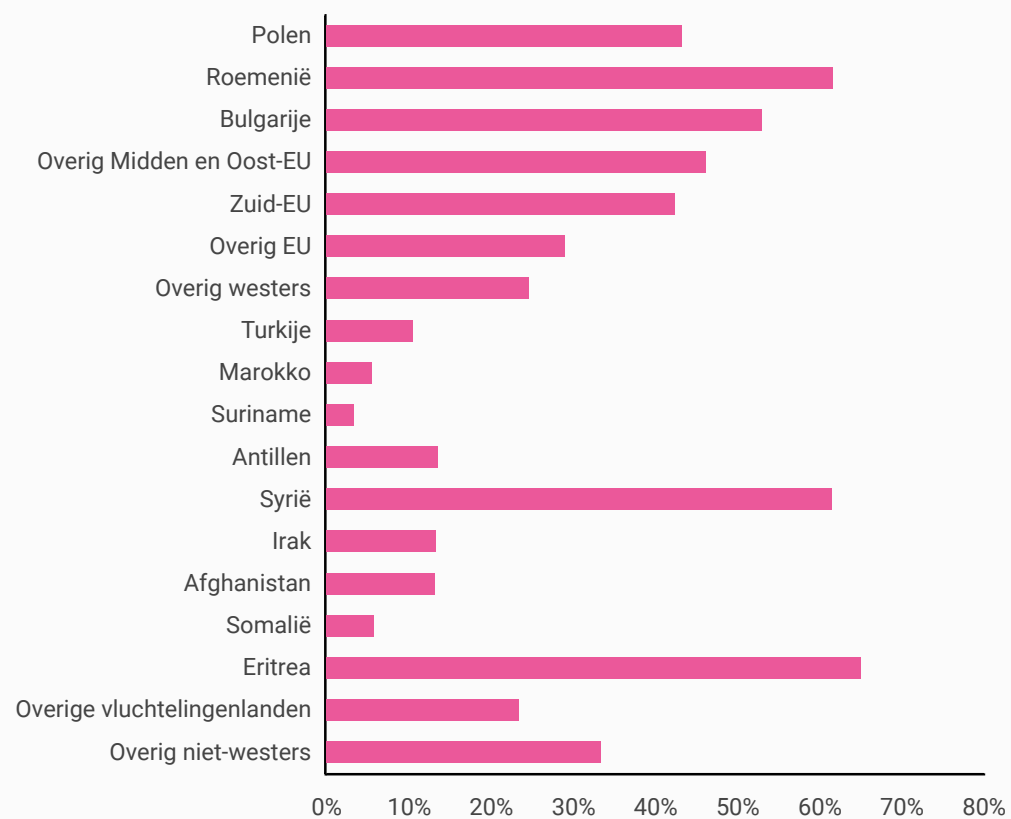
Wat verblijfsduur betreft zien we dat het merendeel van de inwoners met een Poolse achtergrond inmiddels al langer dan 5 jaar in Nederland is gevestigd. Inwoners met een Roemeense of Bulgaarse achtergrond weer wat korter. In vergelijking met andere vluchtelingenlanden, verblijft het merendeel van de mensen met een Syrische en Eritrese achtergrond nog relatief kort in Nederland. Verder is een tweedeling te zien tussen groepen waar relatief veel personen korter dan vijf jaar in Nederland zijn (Eritrea, Syrië, Roemenië, overig Midden- en Oost-Europees) en de groepen waar relatief veel personen langer dan 5 jaar in Nederland zijn (de andere landen).

Percentage 1e generatie personen die minder dan 5 jaar in Nederland wonen (2011-2021)

Bron: BRP - Basisregistratie personen (bewerking ABF)

Percentage 1e generatie personen die minder dan 5 jaar in Nederland wonen 2021 – Nederland

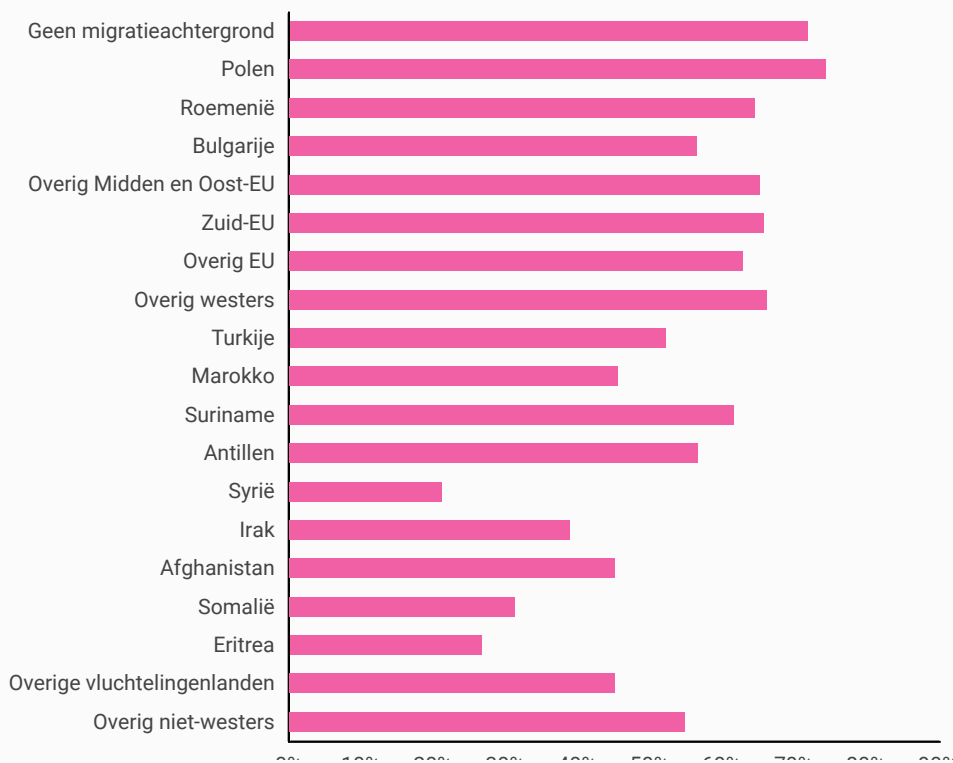
Bron: BRP - Basisregistratie personen (bewerking ABF)

3

Arbeid en inkomen

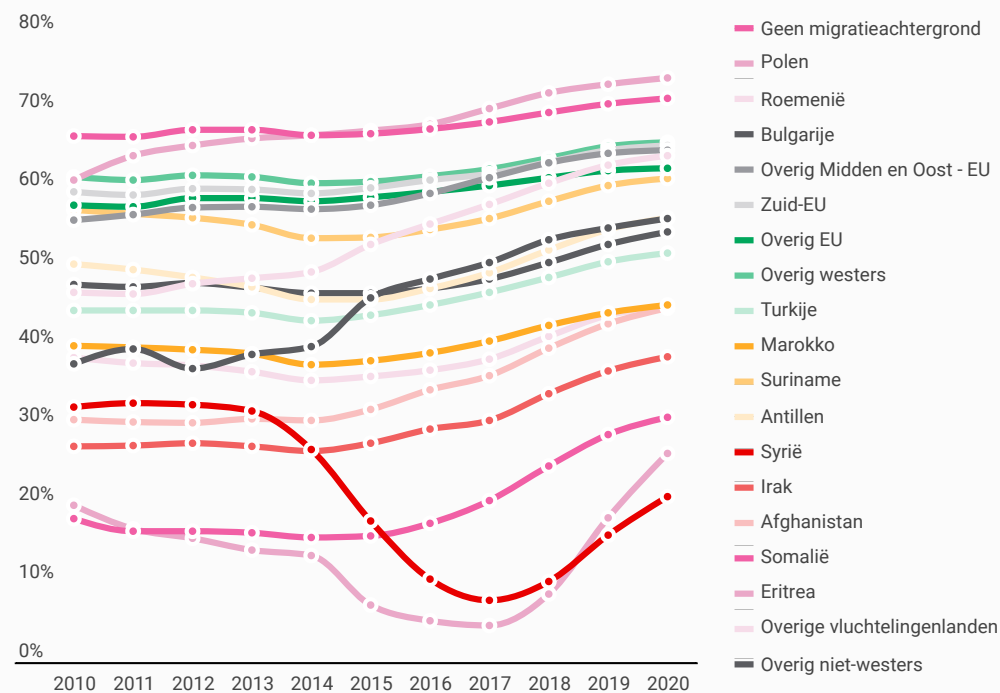
Werkenden: percentage inkomsten uit arbeid

Percentage 15 t/m 64-jarigen met inkomsten uit arbeid 2020 – Nederland

Bron: BRP & Belastingdienst (bewerking ABF)

Percentage 15 t/m 64-jarigen met inkomsten uit arbeid 2010-2020 - Nederland

Bron: BRP & Belastingdienst (bewerking ABF)

In 2020 heeft zo'n 70% van de 15 t/m 64-jarige Nederlanders inkomsten uit arbeid. Dat is sterk gestegen. In 2010 was dit percentage nog 63,5% en heeft uiteraard met de conjunctuur te maken. periode van laagconjunctuur van 2011 tot eind 2016 met het dal in 2013. Het hoogste percentage is er onder werkenden met een Poolse achtergrond (74,4%), hoger nog dan onder mensen zonder migratieachtergrond (71,8%). Het laagste percentage arbeidsparticipatie zien we bij de groepen met een Syrische achtergrond

(21,1%) en Eritrese achtergrond (26,6%), 2-3 keer minder dan bijvoorbeeld de Poolse groep.²

In de grafiek rechts zien wij dat de arbeidsparticipatie de afgelopen tien jaar onder bijna alle groepen sterk is toegenomen. Onder de Bulgaarse groep zien we een sterke stijging van 38% naar 56,5%. Vergelijkbaar zijn de stijgingen bij werkenden met een Afghaanse achtergrond (van 30,9% naar 45,1%), een Poolse achtergrond (van 61,4% naar 74,4%) en een Somalische achtergrond (van 18,3% naar 31,2%). De uitzondering hierop vormt de groep met een Syrische achtergrond: het percentage arbeidsparticipatie daalde van 32,5% in 2010 naar 21,1% in 2020. Dat heeft natuurlijk te maken met de grote aantallen vluchtelingen uit dat land. Bij een grote instroom van statushouders in gemeenten die eerst nog moeten inburgeren voordat ze de arbeidsmarkt op kunnen, zal het percentage met inkomsten uit arbeid gemiddeld dalen. Dit effect is minder groot bij de Eritrese groep. Toch zijn de verschillen tussen de groep met een Syrische en Eritrese achtergrond wel relatief groot. Ook omdat wij weten dat het opleidingsniveau onder de Eritrese groep lager is dan onder de Syrische.

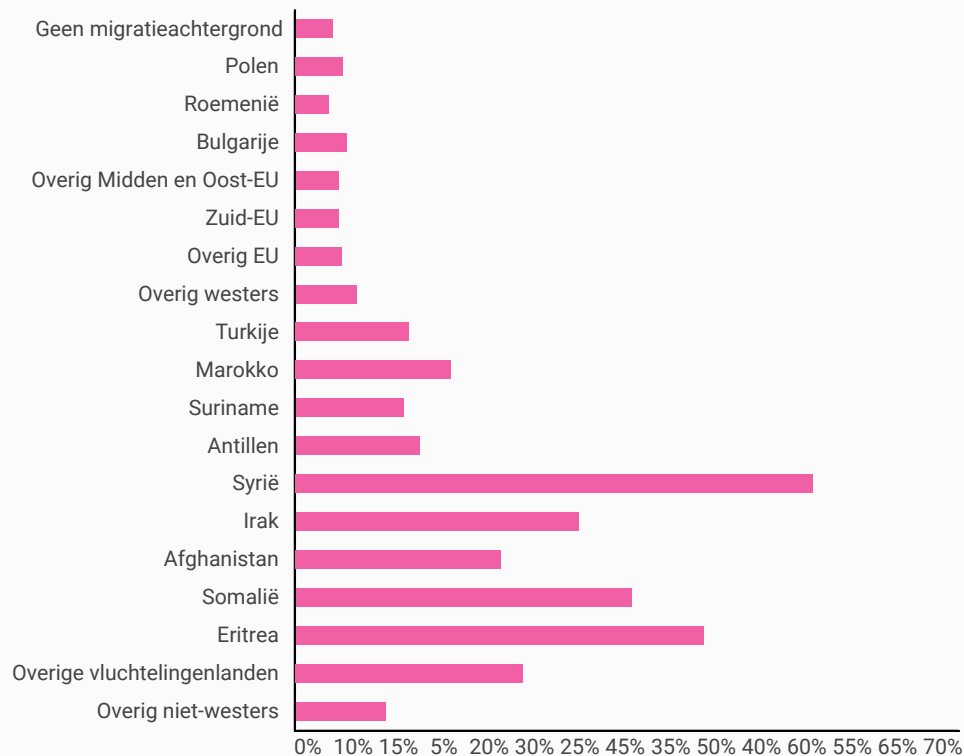
Niet-werkenden werkzoekenden

Het gaat hier om cijfers over werkzoekenden van het UWV³. Die zijn anders dan de werkloosheidspercentages van CBS. Landelijk ligt het gemiddelde in 2019 op 5,7% van de 15 t/m 64-jarige Nederlanders, een stijging ten opzichte van 2010. Het percentage niet-werkende werkzoekenden is in 2019 het hoogst onder de groepen Nederlanders met een Syrische (54,7%) en Eritrese (43,1%) achtergrond. Het laagste percentages niet-werkende werkzoekenden zien we bij de groepen zonder migratieachtergrond (3,9%), met een Roemeense achtergrond (3,5%) en overig Midden- en Oost-Europese achtergrond (4,5%). Dit percentage is zo'n 15 keer lager dan bij de groep met een Syrische achtergrond.

² Percentage personen met hoofdzakelijk inkomsten uit arbeid 15 t/m 64 jaar (anders dan categorie 'beroepsbevolking').

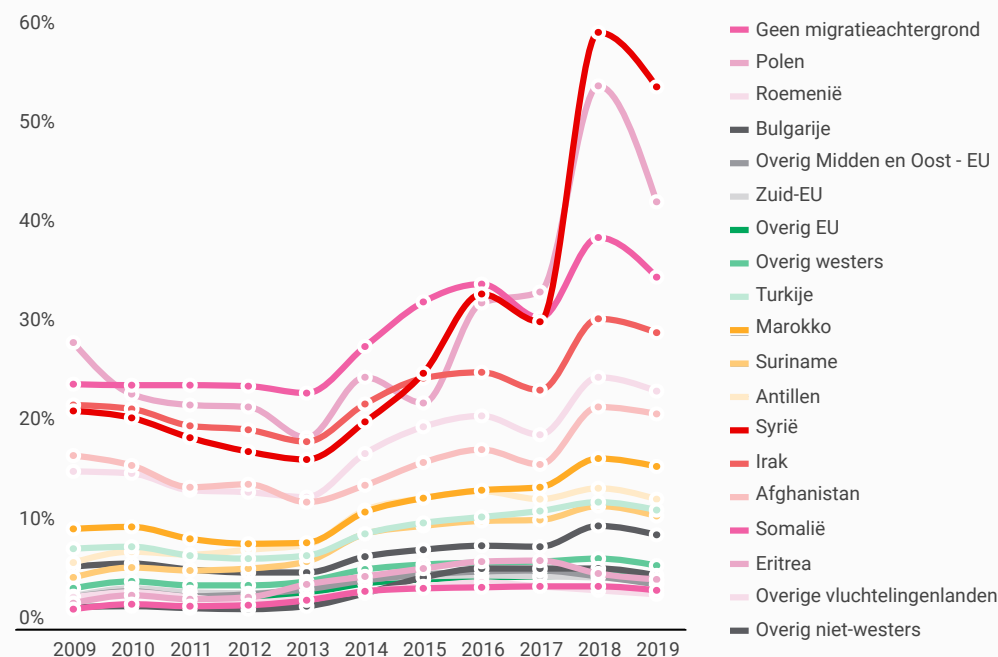
³ Het percentage niet-werkende werkzoekenden tussen 15 en 64 jaar is anders dan de categorie beroepsbevolking en ook anders dan de door CBS geregistreerde werkloosheid. De KIS Wijkmonitor gebruikt 'niet-werkende werkzoekenden' om dat deze cijfers op wijkniveau beschikbaar zijn.

Percentage 15 t/m 64-jarige niet-werkende werkzoekenden 2019 - Nederland

Bron: BRP & UWV (bewerking ABF)

Percentage 15 t/m 64-jarige niet-werkende werkzoekenden 2010-2019 - Nederland

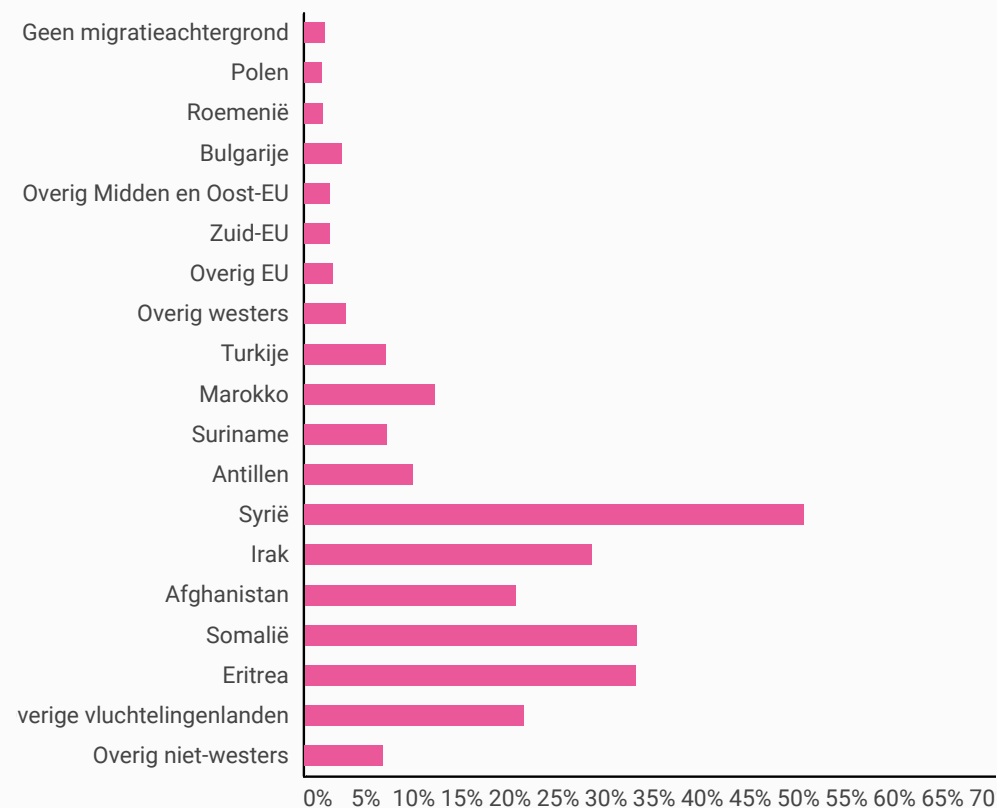

Bron: BRP & UWV (bewerking ABF)

In de grafiek hierboven zijn de trends over 10 jaar zichtbaar. Het percentage niet-werkende werkzoekenden is de afgelopen tien jaar voor veel groepen eerst sterk toegenomen en de jaren voor de coronacrisis gedaald. Voor de groepen met een Syrische en Eritrese achtergrond stegen de percentages de afgelopen 9 jaar harder dan gemiddeld. Met een piek in 2018 en daarna weer een afname. Ook bij de groep Nederlanders met een Somalische en Iraakse achtergrond steeg het percentage niet-werkende werkzoekenden tot 2018.

Bijstandsgerechtigden (15 t/m 64-jarigen)

Percentage 15 t/m 64-jarigen met bijstandsuitkering - Nederland

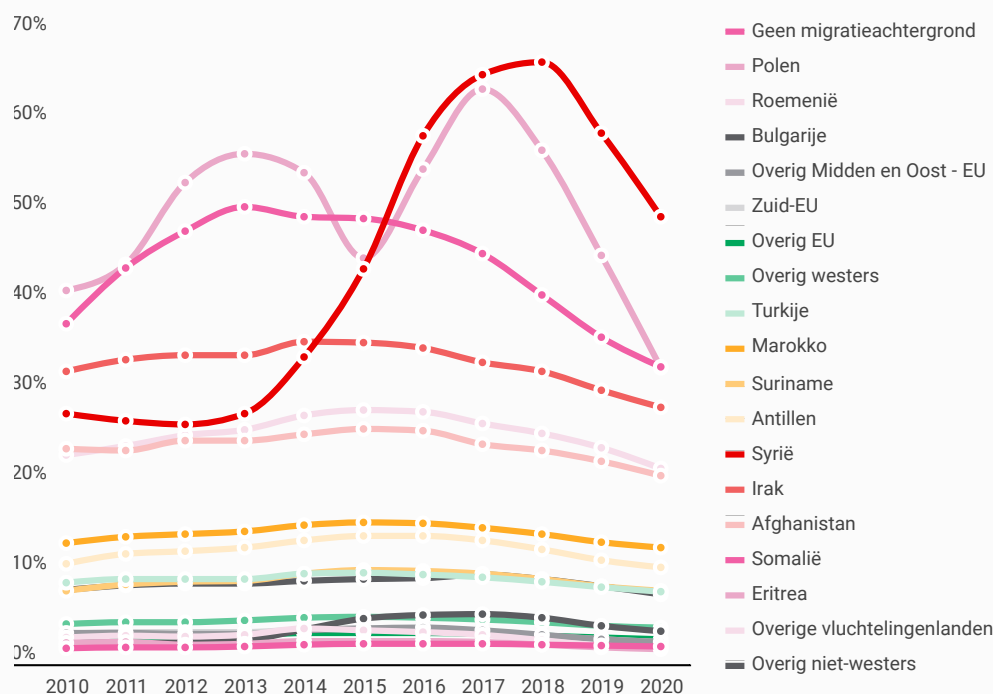

Bron: Gemeenten (bewerking ABF)

De verschillen tussen groepen mensen in de bijstand zijn groot. Het gemiddelde percentage lag in 2020 op 3,7%, maar onder mensen met een Syrische achtergrond is het met 49,8% veel hoger. Ook onder mensen met een Somalische (33,1%) en Eritrese achtergrond (33%) is het hoog. De inwoners met een Poolse (1,7%), Roemeense (1,8%) en zonder migratieachtergrond (2%) kennen het laagste percentage met een bijstandsuitkering, bijna 25 keer lager dan geldt voor bijvoorbeeld de Syrische groep. Voor groepen

met een vluchtelingenachtergrond is een hoger aandeel in de bijstand verklaarbaar voor de groep die redelijke recent een status heeft verkregen. Na uitplaatsing naar een gemeente ontvangen zij bijstand en gaan zij inburgeren. Het kost enige tijd om voordat deze groep klaar is voor de arbeidsmarkt.

Percentage 15 t/m 64-jarigen met bijstandsuitkering 2010-2020- Nederland

Bron: Gemeenten (bewerking ABF)

Als we kijken naar de trend van de afgelopen jaren zien wij dat het percentage in de bijstand in 2010 met 3,1% iets lager lag dan in 2020. Met de laatste jaren een dalende trend. De periode van economische laagconjunctuur was van 2011 tot eind 2016 met het dal in 2013. Het dal in bovenstaande grafiek toont zich enigszins in een 'piek' voor

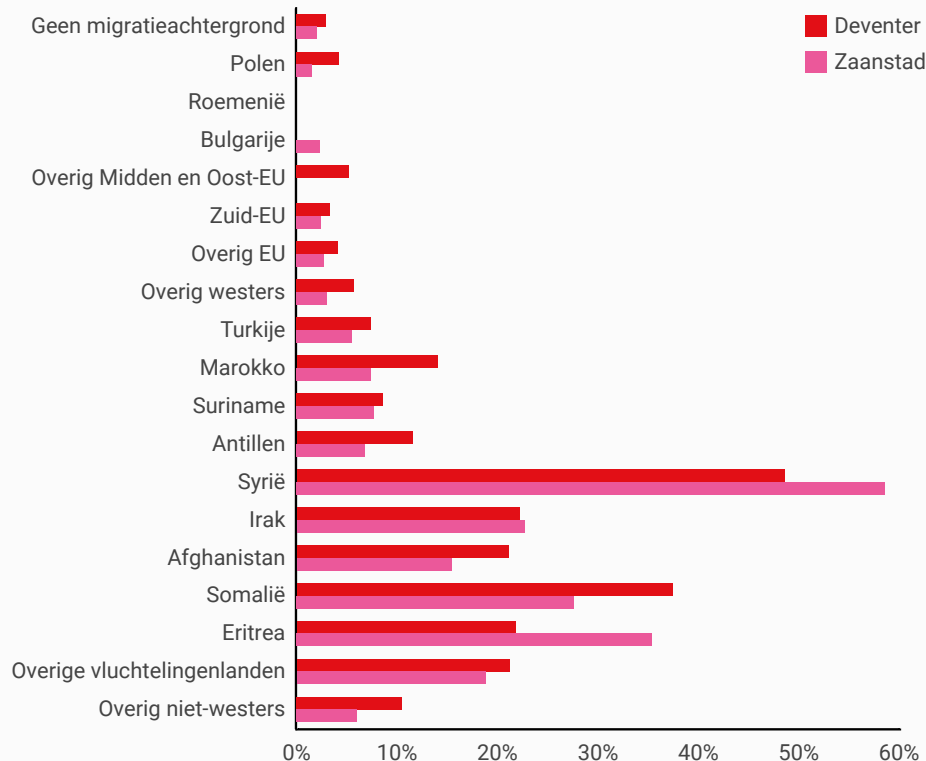
de bijstand enkele jaren na 2013. Voor veel groepen is het percentage min of meer gelijk gebleven. Onder mensen met een Turkse en Marokkaanse achtergrond is het percentage over deze periode gedaald. Er zijn enorme schommelingen onder de groep met een Eritrese en Syrische achtergrond. We zien tegen de trend in een flinke stijging met een piek in 2017 en 2018. Dit is mede te verklaren uit de forse nieuwe instroom van asielzoekers uit deze landen vanaf 2015. Dat heeft de jaren erna geleid tot meer statushouders in de bijstand.

Daarna zette een daling in. Maar per saldo is de afgelopen 10 jaar onder inwoners met een Syrische achtergrond het percentage met een bijstandsuitkering gestegen van 27,9% in 2010 naar 49,8% in 2019. Onder groepen met een Somalische, Iraakse en Afghaanse achtergrond zijn de percentages in de afgelopen 10 jaar wat lager geworden.

Wat betreft arbeidsparticipatie en werkloosheid zien wij dat mensen uit vluchtelingenlanden kennelijk veel lastiger aan het werk komen en dus veel vaker in een (bijstands) uitkeringssituatie belanden, dan de groepen die al langer in Nederland zijn en EU-arbeidsmigranten die zich hier gevestigd hebben. Dat heeft uiteraard te maken met het feit dat arbeidsmigranten zich hier vestigen omdat zij werk hebben gevonden. Bij aankomst hebben zij een arbeidsdeelname van bijna 100%. Bij de EU-arbeidsmigranten stijgt de werkloosheid in de loop van de tijd. Bij burgers met een vluchtelingenachtergrond zien we een omgekeerde trend. Hun startpositie op de arbeidsmarkt is anders. Pas na het settelen en inburgering kunnen zij op zoek naar werk. Uit het [cohortonderzoek Asiel en Integratie 2021](#) van het CBS blijkt dat statushouders met het toenemen van de verblijfsduur in Nederland, steeds minder afhankelijk van een bijstandsuitkering zijn. Anderhalf jaar na het verkrijgen van de verblijfsvergunning, ontvangt 90 procent van de 18 tot 65-jarigen die in 2014 een vergunning hebben gekregen, een bijstandsuitkering. Vijf-en-een-half jaar na het verkrijgen van een vergunning is dit percentage gedaald naar 40 procent. In vergelijking met andere groepen is dat nog wel hoog.

Een voorbeeld van verschillen tussen gemeenten: Deventer en Zaanstad

Percentage 15 t/m 64-jarigen met bijstandsuitkering – Deventer en Zaanstad

Bron: Gemeenten (bewerking ABF)

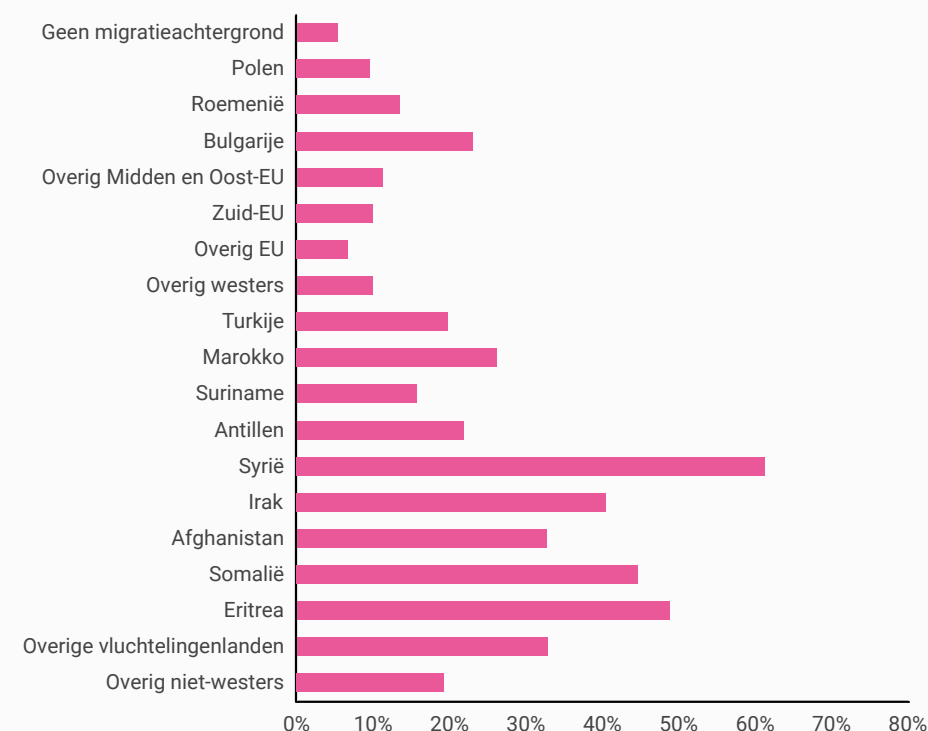
De landelijke cijfers zien we in grote lijnen ook terug op lokaal niveau. Toch zijn er wel degelijk verschillen tussen gemeenten en wijken. Hierboven een vergelijking tussen de gemeente Deventer en Zaanstad van de cijfers uit 2020.

We zien dat er in Deventer relatief meer personen met een Marokkaanse of Somalische achtergrond bijstand ontvangen dan in Zaanstad, maar dat het omgekeerde geldt voor mensen met een Syrische of Eritrese achtergrond.

In Deventer en Zaanstad is de grootste minderheidsgroep die met een Turkse achtergrond, met respectievelijk 7% en 8% van de lokale bevolking. Voor deze groep zijn er ook verschillen tussen de gemeenten, maar die zijn relatief klein.

Huishoudens met een laag inkomen

Percentage huishoudens met een laag inkomen - Nederland

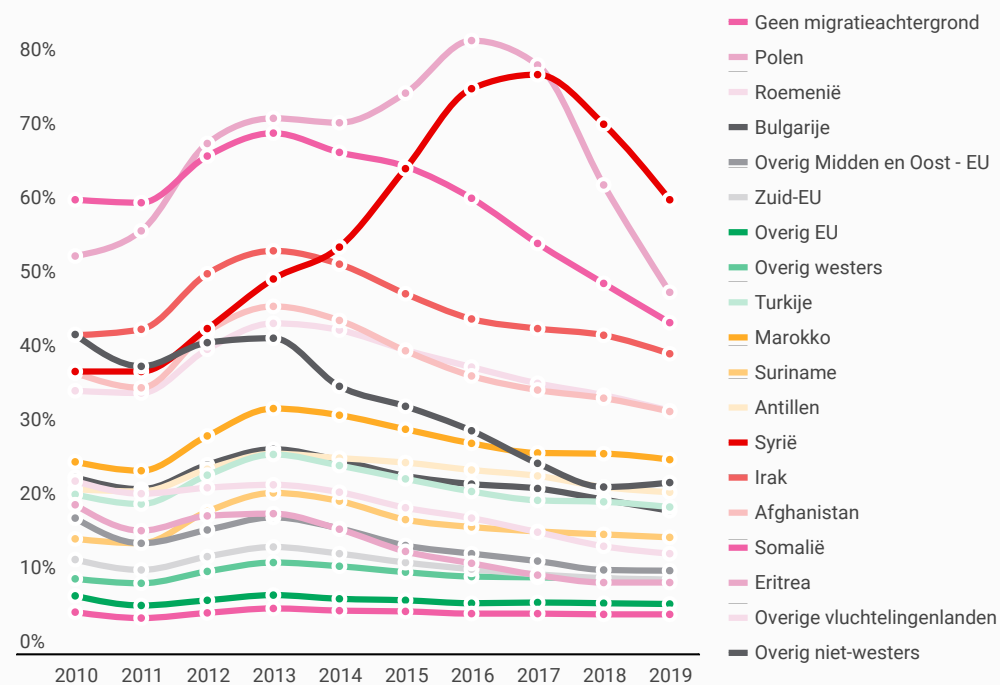

Bron: BRP & Belastingdienst (bewerking ABF)

Landelijk ligt het aandeel huishoudens met een laag inkomen gemiddeld in 2019 op 7,7%. Maar ook hier zijn de verschillen onder groepen erg groot. Het percentage huishoudens met een laag inkomen is in 2019 het hoogst onder de groepen met een Syrische

achtergrond, met maar liefst 61,3%. Ook onder de huishoudens met een Eritrese (48,8%), Somalische (44,7%) en Iraakse achtergrond (40,5%) is er veel vaker sprake van een laag inkomen. Een ongunstig cijfer zien wij niet alleen bij huishoudens met een vluchtelingenachtergrond. Ook huishoudens met een Marokkaanse (26%), Bulgaarse (23%) en Antilliaanse (23%) achtergrond leven vaker in armoede. De armoede bij de Bulgaarse groep valt op, omdat de werkloosheid met 5,4% relatief laag is. Ondanks dat zij goed meekomen op de arbeidsmarkt, blijven ze qua inkomen toch achter. Nederlanders zonder migratieachtergrond kennen het laagste percentage (5,3%). Deze cijfers laten zien dat de verschillen in armoede tussen groepen zeer groot zijn: Nederlanders met een Syrische achtergrond leven wel 12 keer vaker in armoede dan Nederlanders zonder migratieachtergrond.

Percentage huishoudens met een laag inkomen 2010-2019 - Nederland

De grafiek links laat zien dat de afgelopen 9 jaar het percentage onder bijna alle groepen is gedaald, ook onder de groepen uit vluchtelingen met een Somalische, Eritrese, Iraakse en Afghaanse achtergrond. Deze daling is het sterkst onder de groep Nederlanders met een Bulgaarse (20%), Somalische (16,6%) en ten slotte Poolse achtergrond (10,5%). Ook in deze grafiek zien we een piek rond 2016 en 2017. Voor de groep met een Eritrese achtergrond kwam het percentage in 2016 zelfs ruim boven de 80% uit. Om daarna een scherpe daling in te zetten. De piek was er ook voor inwoners met een Syrische achtergrond, maar de daling ging minder hard. Bij deze groep is per saldo het percentage van 38,1% in 2010, tegen de trend in is gestegen naar 61,3% in 2019. Deze stijging heeft uiteraard te maken met de grote aantallen statushouders die zich in gemeenten gingen vestigen in die jaren en in eerste instantie afhankelijk zijn van bijstand. Onder de groepen met een Marokkaanse (0,3%) en Surinaamse achtergrond (0,2%) zagen we lichte stijgingen.

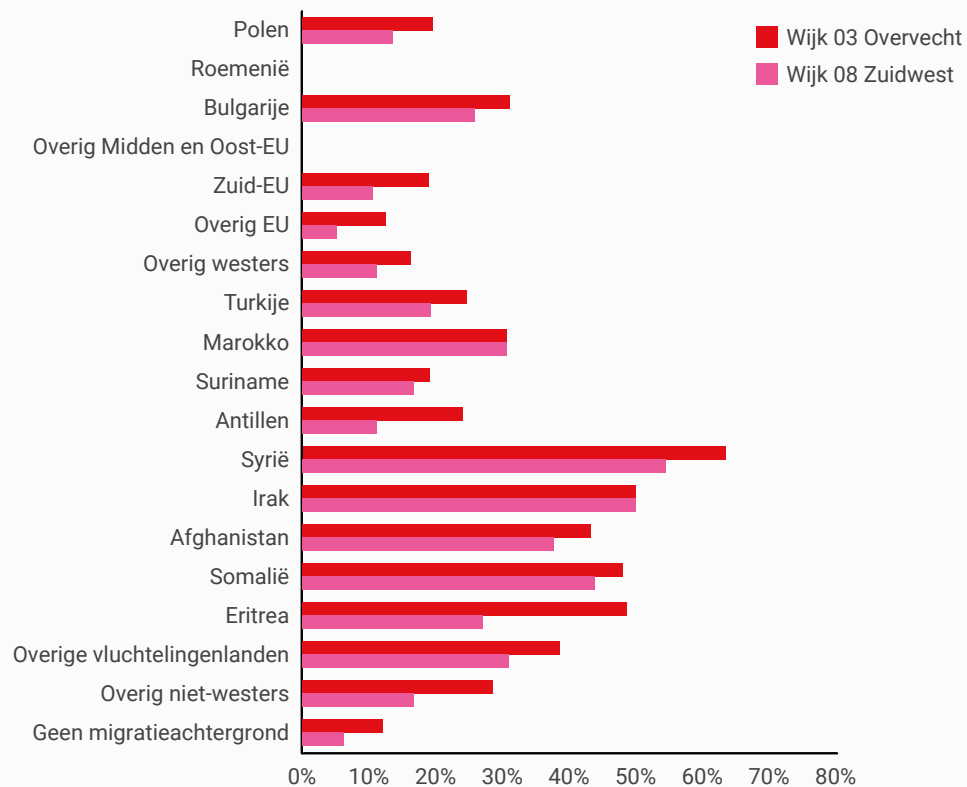
Voorbeeld op wijkniveau in Utrecht: wijken Overvecht en Zuidwest

In Utrecht zien we in 2019 onder alle inwoners een percentage van 9,6% met een laag inkomen. In de wijk Overvecht is dat 20,2%. Ook binnen een wijk kunnen de verschillen in leefomstandigheden behoorlijk groot zijn. Onder de huishoudens in Overvecht zonder migratieachtergrond leeft 12% in armoede. Hoger dan het percentage in de stad, maar veel lager dan bijvoorbeeld geldt voor de 30,7% van de huishoudens met een Marokkaanse achtergrond. Onder huishoudens met een Syrische achtergrond is het maar liefst 63,4%.

In de wijk Utrecht Zuidwest (de buurten Kanaleneiland, Transwijk, Rivierenwijk en Dichterswijk) heeft 12,6% van de huishoudens een laag inkomen.

Waar er geen verschillen zijn tussen de wijken wat betreft de bewoners met een Marokkaanse achtergrond, zien we wel verschillen bij andere groepen, zoals afkomstig uit Eritrea, Syrië en de Antillen, waarbij de situatie in Overvecht steeds ongunstiger is.

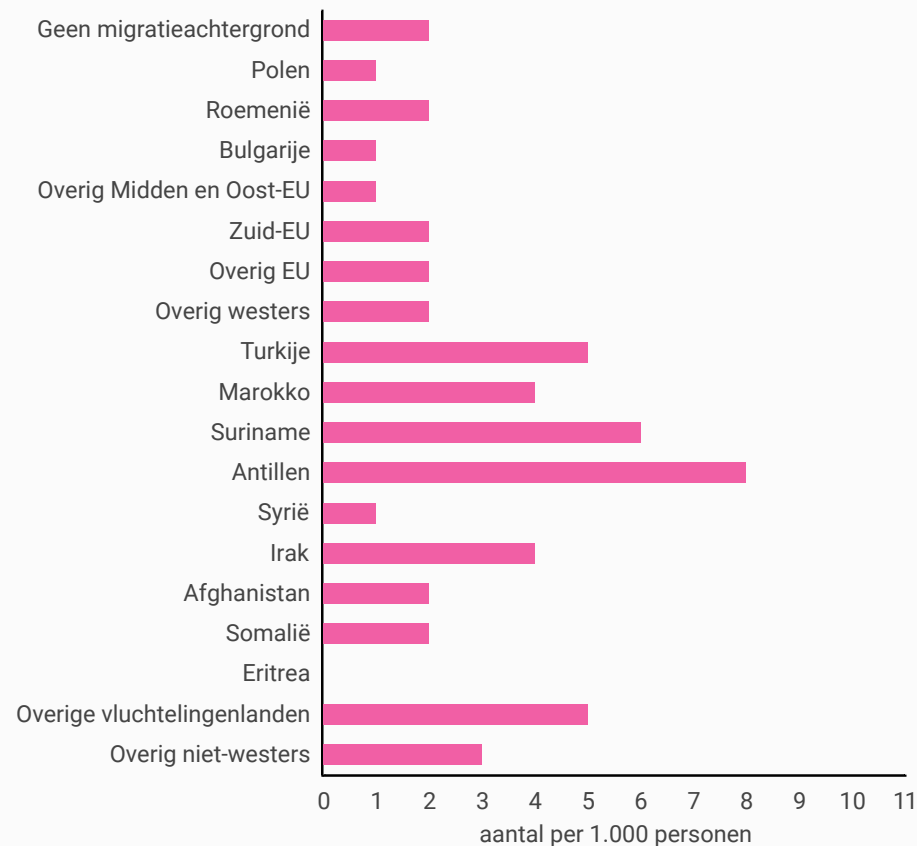
Percentage huishoudens met laag inkomen - Utrecht

Bron: BRP & Belastingdienst (bewerking ABF)

Schuldsanering per 1000 inwoners

Aantal personen met schuldsanering 2018 - Nederland

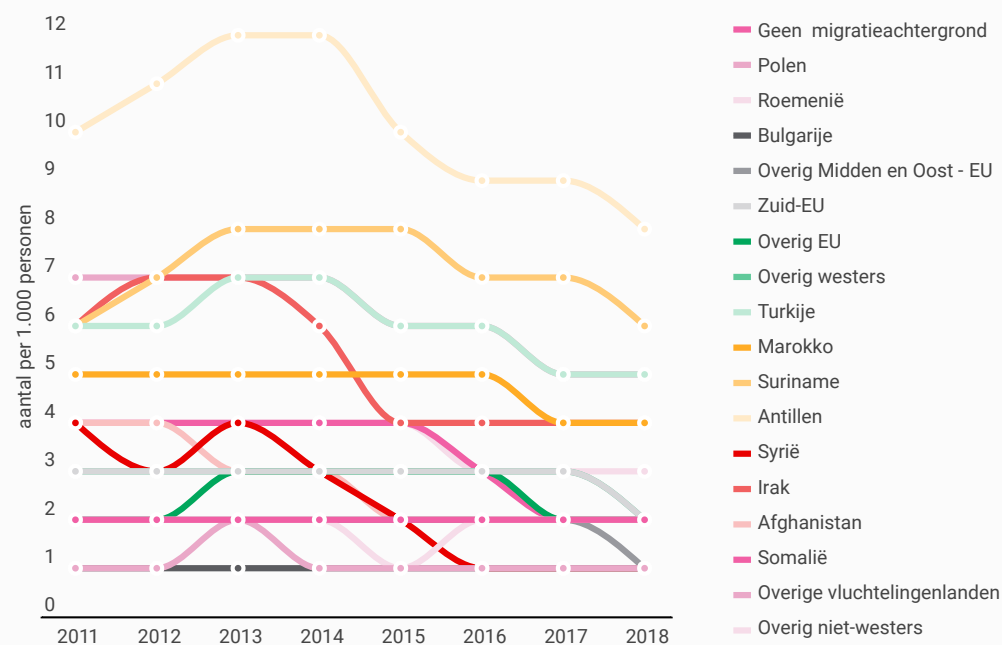

Bron: Bureau Wsnp (bewerking ABF)

Landelijk ligt dit gemiddelde in 2018 op 2 per 1000 inwoners. Het aantal inwoners met schuldsanering is in 2018 het hoogst onder de groep met een Antilliaanse achtergrond (8 per 1000 inwoners). Ook is het aantal inwoners met schuldsanering hoog voor Nederlanders met een Surinaamse achtergrond (6 per 1000 inwoners), overige vluchtelingenachtergrond (5 per 1000 inwoners) en Turkse achtergrond (5 per 1000 inwoners).

De inwoners met een Poolse en Bulgaarse achtergrond (1 per 1000 inwoners) en zonder migratieachtergrond (2 per 1000 inwoners) kennen het laagste aantal met schuldsanering. Deze cijfers maken inzichtelijk dat de percentages lage inkomens of inwoners met een bijstandsuitkering niet altijd corresponderen met vergelijkbare percentages bij de schuldsanering.

Aantal personen met schuldsanering 2011-2018 - Nederland

Bron: Bureau Wsnp (bewerking ABF)

Het aantal inwoners met schuldsanering is de afgelopen 8 jaar onder bijna alle groepen gedaald. Deze dalingen zijn het sterkst onder de groep Nederlanders met een Syrische (halvering), Somalische (halvering) en ten slotte Afgaanse achtergrond (halvering). Er zijn geen gegevens beschikbaar over Nederlanders met een Eritrese achtergrond in de schuldsanering.

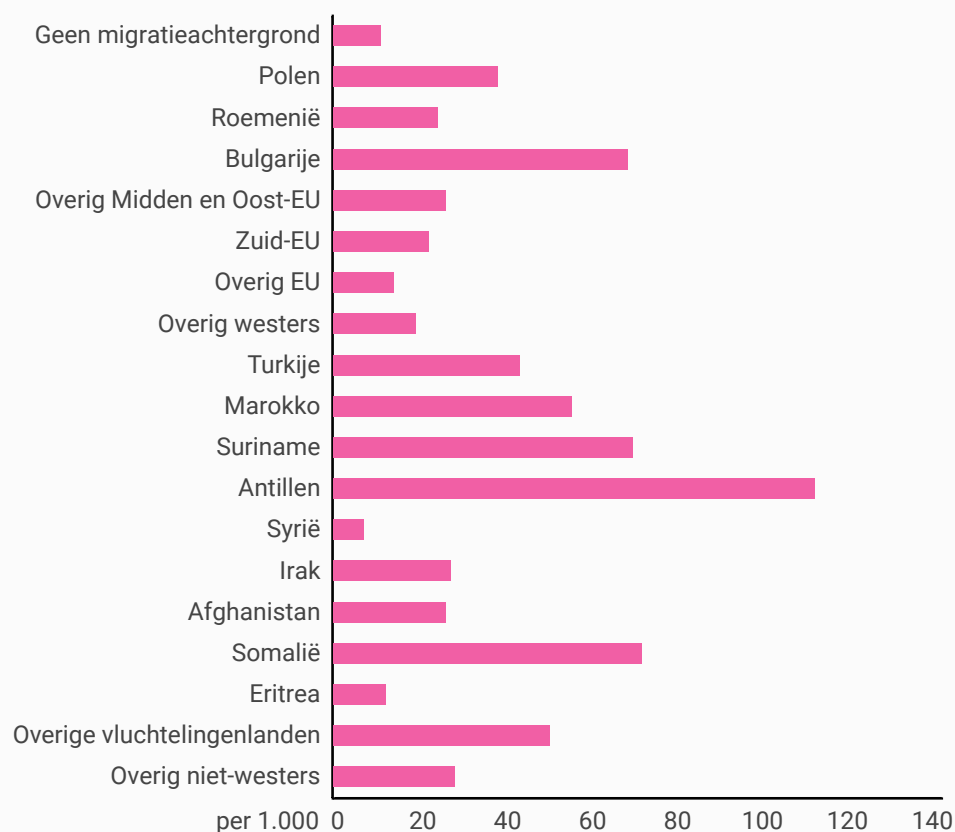
Een laag gebruik van schuldsanering lijkt goed nieuws, maar gezien de grote armoede onder huishoudens met een Syrische achtergrond, zou je juist in die groep een hoger aantal verwachten. Het is bekend dat statushouders een groot risico lopen om in problematische schulden te geraken. Veel statushouders starten met schulden. Vaak zijn er schulden gemaakt om de reis naar Nederland te bekostigen. Voor het bekostigen van de lessen voor het inburgeringsexamen sluiten statushouders een lening af bij DUO. Daarnaast is het inrichtingskrediet in sommige gemeenten een lening in plaats van een gift. En veel statushouders zijn kort na vestiging in een gemeente nog niet financieel vaardig en gewend aan alle regelingen in Nederland⁴. Mogelijk hebben zij nog geen grote – formele – schulden opgebouwd, maar het kan ook zijn dat de schuldsanering niet bekend is bij statushouders die relatief kort in een gemeente gevestigd zijn. Voor een effectief armoedebestrijd ligt het voor de hand om te analyseren waarom zij relatief minder vaak gebruik maken van schuldhulpverlening. Als de weg naar hulp bijvoorbeeld minder goed bekend is kan voor deze groepen een accent gelegd worden op voorlichting over schuldhulpverlening.

Aantal personen met betalingsachterstand zorgpremie per 1000 inwoners

Landelijk ligt het gemiddelde aantal personen met een betalingsachterstand zorgpremie gemiddeld in 2018 op 17 per 1000 inwoners. Het aantal is in 2018 veruit het hoogst onder de groep met een Antilliaanse achtergrond (111 per 1000 inwoners). Ook is het aantal hoog voor de groepen met een Somalische achtergrond (71 per 1000 inwoners), Surinaamse achtergrond (69 per 1000 inwoners) en Marokkaanse achtergrond (55 per 1000 inwoners). De inwoners zonder migratieachtergrond (11 per 1000 inwoners), met een Eritrese achtergrond (12 per 1000 inwoners) en Syrische achtergrond (7 van de 1000) kennen het laagste aantal met een betalingsachterstand zorgpremie, veel lager dan bij de groep met een Antilliaanse achtergrond.

⁴ Avrić, B., Odekerken, M., de Vries, S., & van Rooijen, M. (2019). De financiële zelfredzaamheid van statushouders: Belemmeringen en bouwstenen. Utrecht: Kennisplatform Integratie en Samenleving

Aantal personen met betalingsachterstand op de zorgpremie - Nederland

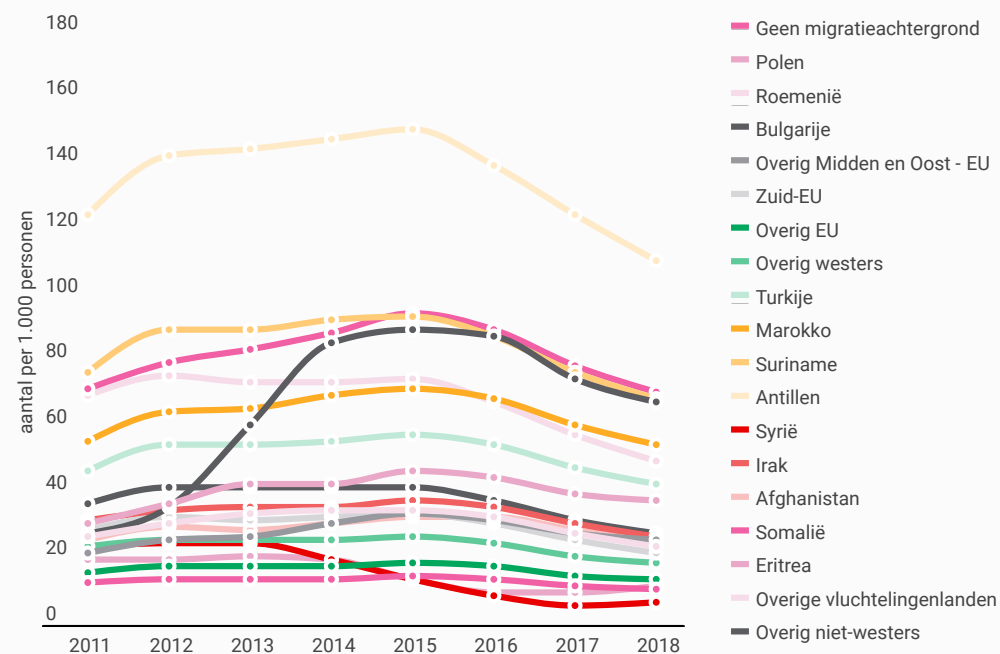

Bron: CAK (bewerking ABF)

De afgelopen 8 jaar is de betalingsachterstand op de zorgpremie onder veel groepen gedaald. Deze dalingen zijn het sterkst onder de groep Nederlanders met een Syrische (van 24 naar 7, meer dan een halvering), overige vluchtelingenlanden (van 70 naar 50) en ten slotte Antilliaanse achtergrond (van 125 naar 111). Toch zien we ook grote uitzonderingen. Zo is het aantal personen voor de groep met een Bulgaarse achtergrond de

afgelopen 8 jaar met 40 toegenomen: waren er in 2011 nog 28 per 1000 Bulgaren met een betalingsachterstand, in 2018 was dit 68 per 1000 Bulgaren, bijna een verdrievoudiging. Deze toename zien we – weliswaar in minder sterke mate – ook bij de Poolse en ‘overig’ Midden- en Oost-Europese groep, met uitzondering van de groep Roemenen.

Aantal personen met betalingsachterstand op de zorgpremie 2011-2018 - Nederland

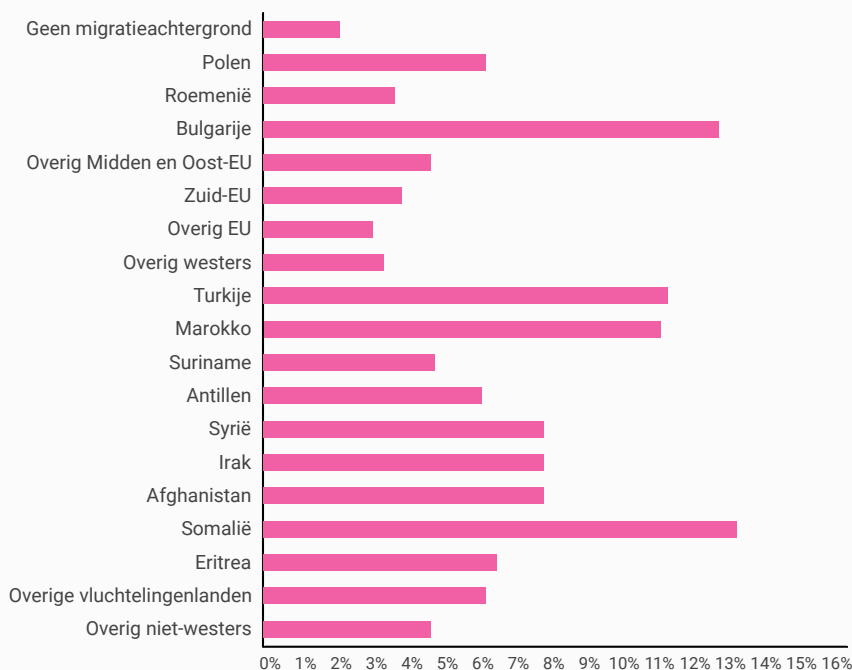
Bron: CAK (bewerking ABF)

4

Onderwijs

Percentage basisschoolkinderen dat gebruik heeft gemaakt van vroeg- of voorschoolse opvang

Percentage met vroegschoolse of voorschoolse educatie - Nederland

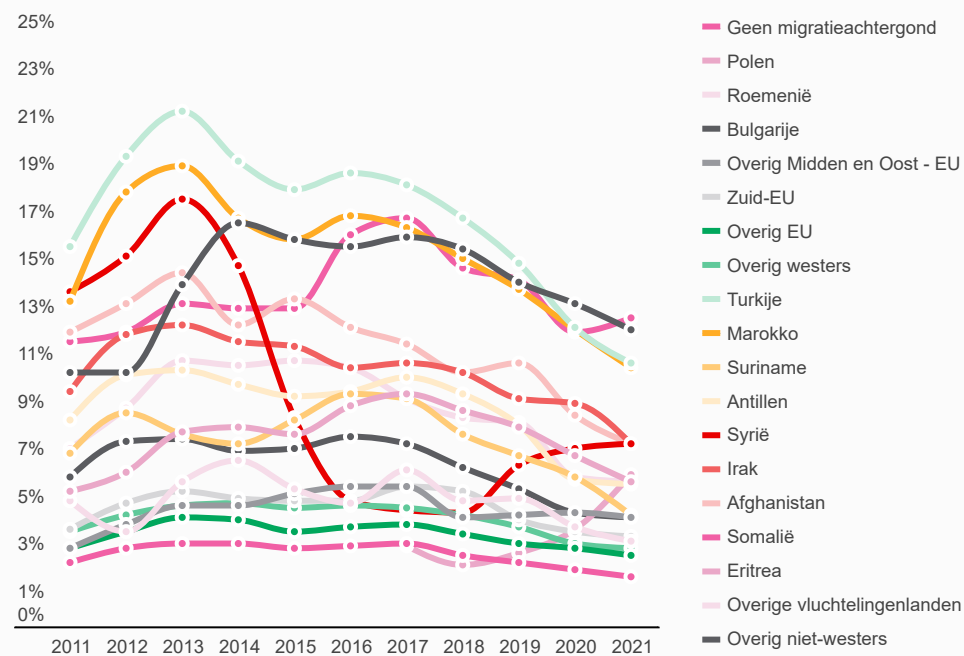
Bron: BRP & DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs (bewerking ABF)

Het gebruik van Voor- of Vroegschoolse Educatie (VVE) ligt in 2021 gemiddeld op 3,2%. Het percentage is in 2021 het hoogst onder de groep met een Somalische achtergrond (13%). Ook voor de groepen met een Bulgaarse (12,5%), Turkse (11,1%), Marokkaanse (10,9%) en Surinaamse achtergrond (10,9%) is het percentage relatief hoog. De inwoners zonder migratieachtergrond (2,1%) en overig EU (3%) kennen het laagste percentage VVE-gebruik, ruim 3 keer minder dan de groep met een Somalische achtergrond. Het doel van VVE is om

KIS Wijkmonitor 2021

peuters met een mogelijke (taal)achterstand, beter voor te bereiden op de basisschool. Dit is de reden dat kinderen zonder migratieachtergrond hier relatief weinig gebruik van maken.

Percentage met vroegschoolse of voorschoolse educatie VVE 2011-2021 - Nederland

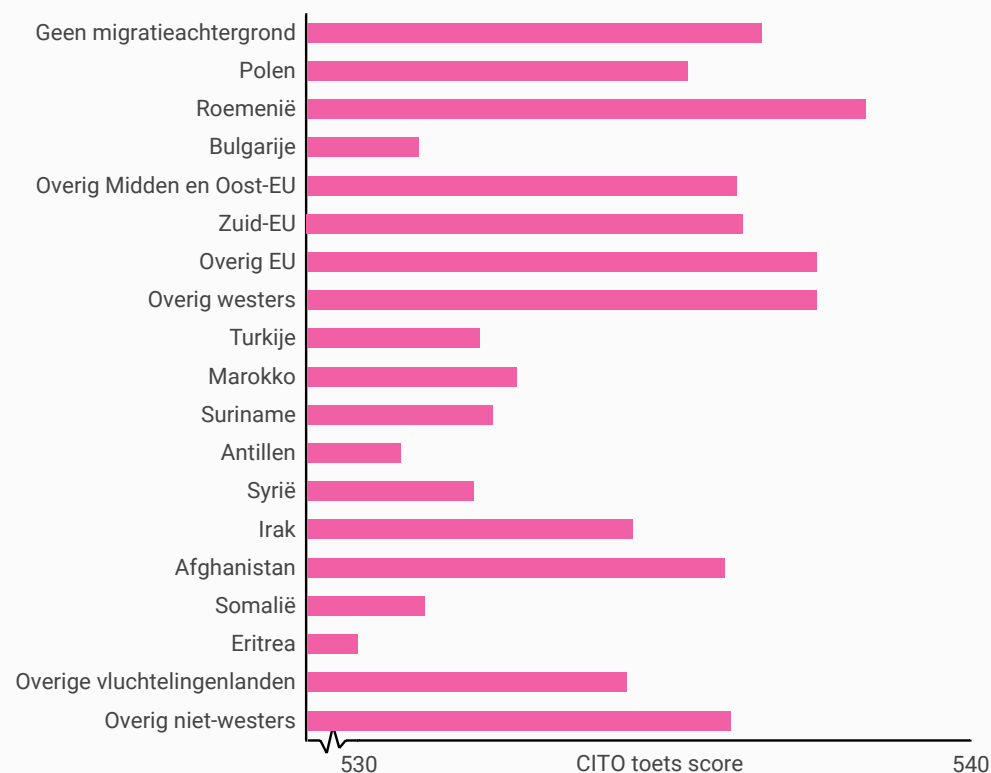
Bron: BRP & DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs (bewerking ABF)

Gemiddeld zien we een daling ten opzichte van 2011. Aanvankelijk was er nog een groei te zien tot 2014. Vooral bij kinderen met een Turkse, Marokkaanse en Syrische achtergrond. Met daarna een sterke daling, vooral onder de laatstgenoemde groep, waarna het vanaf 2018 weer stijgt. Wij zien veel schommelingen. De sterkste toename in VVE-gebruik zien we voor de groepen met een Somalische, Bulgaarse, Surinaamse en ten slotte Eritrese achtergrond. De afname van VVE is ongunstig voor kinderen die te maken hebben met een taalachterstand.

Gemiddelde CITO-toetsscore

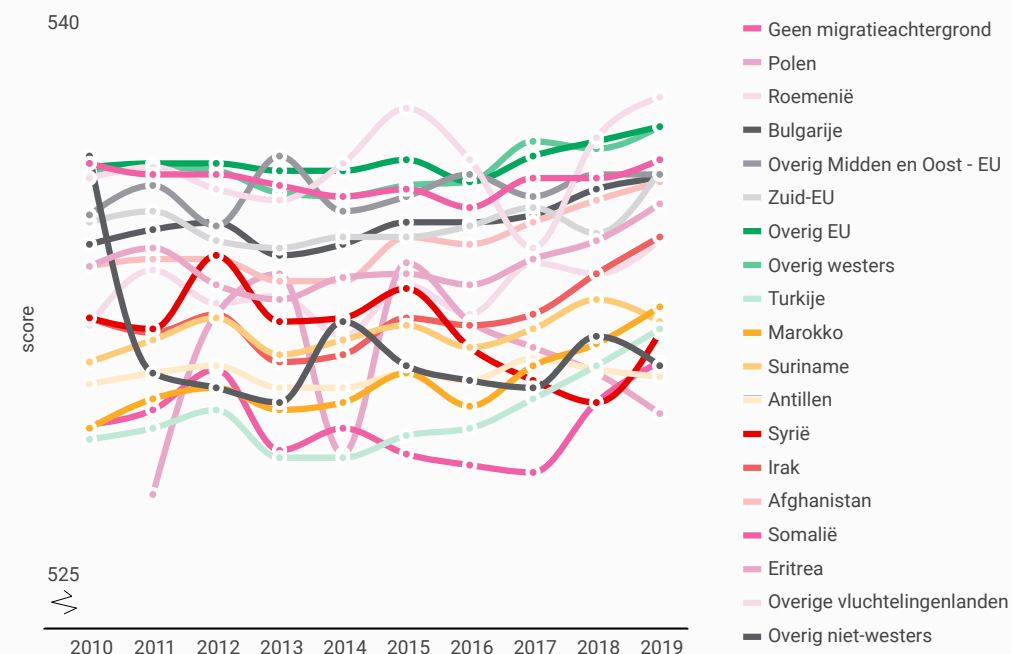
Hoewel niet alle scholen gebruik maken van de Cito-toets, geeft deze wel de meest bruikbare indicatie van het schoolniveau van kinderen. In 2021 ligt het landelijke gemiddelde op een score van 536,1. De gemiddelde score is het hoogst voor de groep met een Roemeense achtergrond (538,3). Ook voor de groepen zonder migratieachtergrond (536,6), overig EU (537,5) en overig westers (537,5) is het percentage hoog. De leerlingen met een Eritrese achtergrond (529,7) hebben de laagste gemiddelde score.

Gemiddelde CITO-toetsscore 2019 - Nederland

Bron: BRP & DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs (bewerking ABF)

Gemiddelde CITO-toetsscore 2010-2019 - Nederland

Bron: BRP & DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs (bewerking ABF)

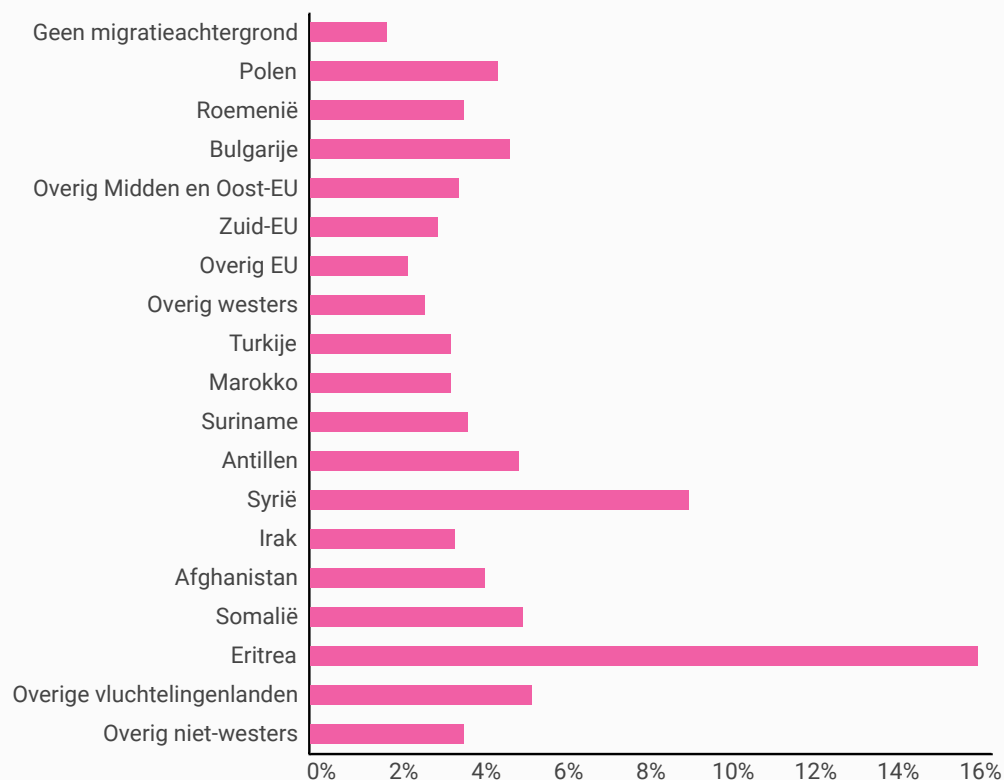
In de grafiek hierboven zien we dat de gemiddelde CITO-toetsscore de afgelopen 9 jaar onder bijna alle groepen is gestegen. De vergelijking tussen jaren is echter van beperkte waarde, omdat de CITO een relatieve score is ten opzichte van het gemiddelde, afhankelijk van de toets in dat bepaalde jaar. Het wordt vooral gebruikt voor vergelijking binnen hetzelfde meetmoment.

De verschillen zien we ook terug in de CBS cijfers over het schooladvies in het [jaarrapport integratie 2020](#). Vooral de stijging in het aandeel leerlingen met havo- of vwo-advies onder kinderen met een Turkse of Marokkaanse achtergrond springt in het oog: dit aandeel steeg in vijf jaar tijd met zo'n 10 procentpunt. In het schooljaar 2018/'19 kreeg 39 procent van de leerlingen met een Turkse achtergrond havo-advies of hoger en van de leerlingen met een Marokkaanse achtergrond was dit 45 procent. Leerlingen met een Antilliaanse

achtergrond kregen in datzelfde schooljaar het minst vaak een havo-advies of hoger (34 procent). Van andere groepen zijn geen gegevens beschikbaar in dit jaarrapport.

Percentage voortijdige schoolverlaters

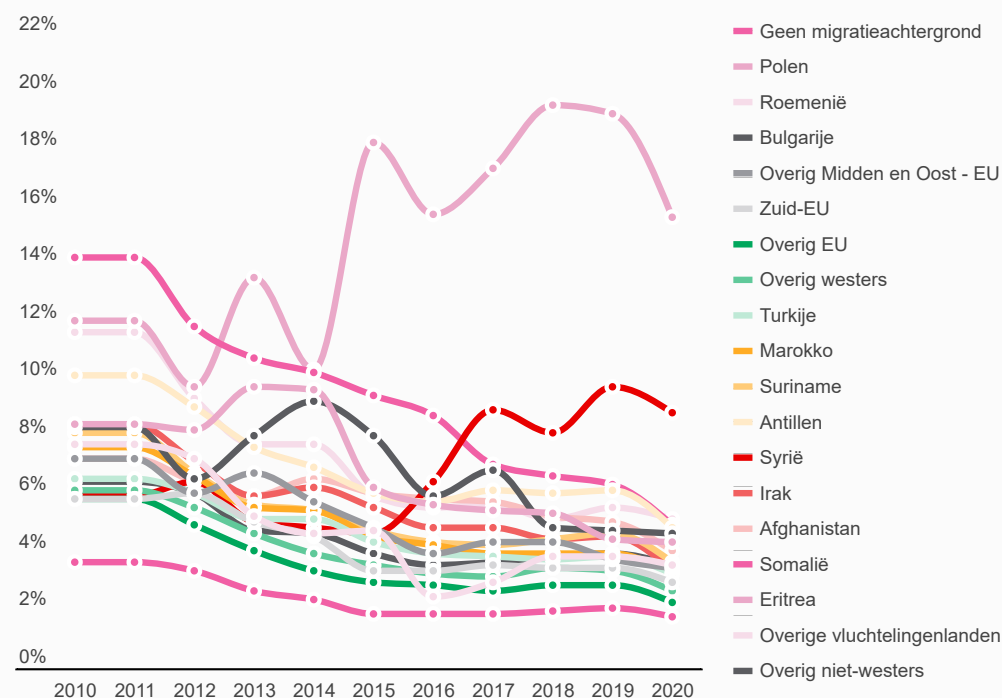
Percentage voortijdige schoolverlaters 2020 - Nederland

Bron: BRP & DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs (bewerking ABF)

Het percentage voortijdige schoolverlaters in Nederland ligt in 2020 gemiddeld op 2,3%. In 2010 was dit nog 4,6%, dus het aantal voortijdig schoolverlaters is sindsdien gehalveerd. Kijken we naar de verschillen tussen groepen, dan zien we dat het percentage schoolverlaters erg hoog is onder de groep jongeren met een Eritrese achtergrond (15,7%). Ook onder de groepen met een Syrische achtergrond (8,9%) is dit percentage relatief hoog. De Nederlanders zonder migratieachtergrond (1,8%) en overig EU (2,3%) kennen het laagste percentage schoolverlaters.

Percentage voortijdige schoolverlaters 2010-2020- Nederland

Bron: BRP & DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs (bewerking ABF)

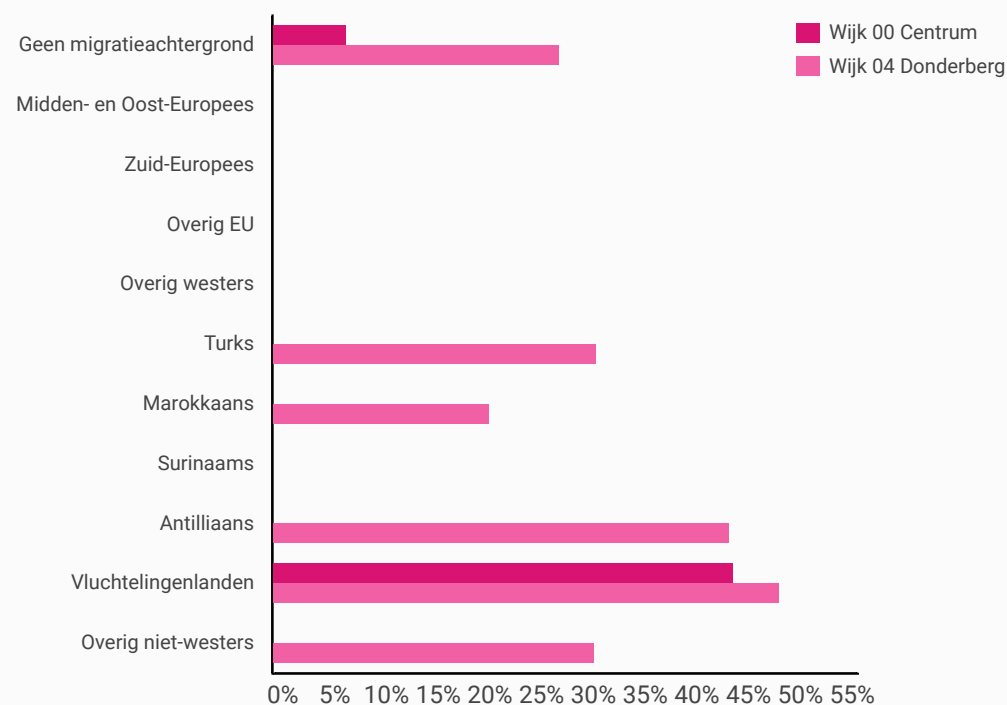
In de grafiek hierboven met trends zien we dat onder alle groepen het percentage schoolverlaters is afgenomen, met uitzondering van de groep met een Eritrese en Syrische

achtergrond waarbij het voortijdig schoolverlaten steeg. Het is goed mogelijk dat het percentage is gestegen onder invloed van de instroom van nieuwe vluchtelingen vanaf 2015, maar dan blijft het verschil tussen scholieren met een Syrische en Eritrese achtergrond groot.

Over het algemeen zien we een afname tussen de 2 en 5 procentpunt, voor veel groepen een halvering. De meest sterke afname zien we voor de groepen met een achtergrond in Somalië en overige vluchtelingenlanden.

Voorbeeld op wijkniveau: Roermond Wijken Centrum en Donderberg

Percentage 18 t/m 30 jarigen zonder startkwalificatie 2010-2020 - Roermond

Bron: BRP & DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs (bewerking ABF)

In Roermond zien wij dat het percentage jongvolwassenen zonder startkwalificatie in de gemeente 15,3% is. In de wijk Centrum 9,1%.

We zien dat in de wijk Donderberg het percentage zonder startkwalificatie in de groep zonder migratieachtergrond hoog is met 26,9% tegenover 6,8% in Centrum. In Donderberg is dat dus hoger dan onder de groep met een Marokkaanse achtergrond (20,3%), maar lager dan onder die met een Turkse achtergrond (30,4%), Antilliaanse (42,9%) en vluchtelingenachtergrond (47,6%). In Centrum is het voor de laatstgenoemde groep 43,3%.

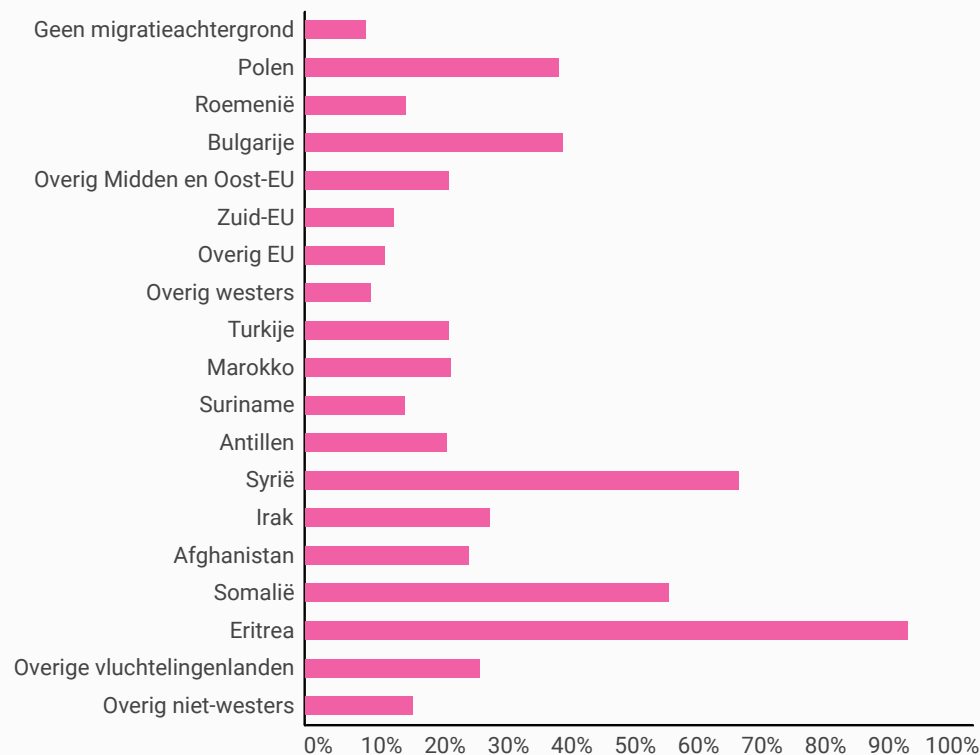
In de KIS Wijkmonitor is het mogelijk om op de grafieken door te klikken voor meer details. Dan zien wij dat onder de groep met een Turkse achtergrond de verschillen tussen mannen (35,9%) en vrouwen (22,9%) aanzienlijk zijn. Landelijk is dat onder deze groep 27,4 tegenover 14,3%.

Onder de groep zonder migratieachtergrond is er weinig verschil tussen mannen en vrouwen in Roermond.

Percentage 18 t/m 30-jarigen zonder startkwalificatie

In 2020 ligt het landelijk gemiddelde 18 t/m 30-jarigen zonder startkwalificatie op 11,7%, een lichte stijging ten opzichte van 2010. Als we kijken naar de verschillen tussen groepen, zien we dat het percentage 18 t/m 30-jarigen zonder startkwalificatie het hoogst is onder de groep jongeren met een Eritrese achtergrond (90,7%). Ook onder de groepen met een Syrische achtergrond (65%) en een Somalische achtergrond (54,5%) is dit percentage relatief hoog. De Nederlanders zonder migratieachtergrond (9,1%) en overig westers (9,8%) kennen het laagste percentage 18 t/m 30-jarigen zonder startkwalificatie. Nederlanders zonder migratieachtergrond hebben dus 10 keer zo vaak een startkwalificatie als Nederlanders met een Eritrese achtergrond.

Percentage 18 t/m 30 jarigen zonder startkwalificatie 2020 - Nederland

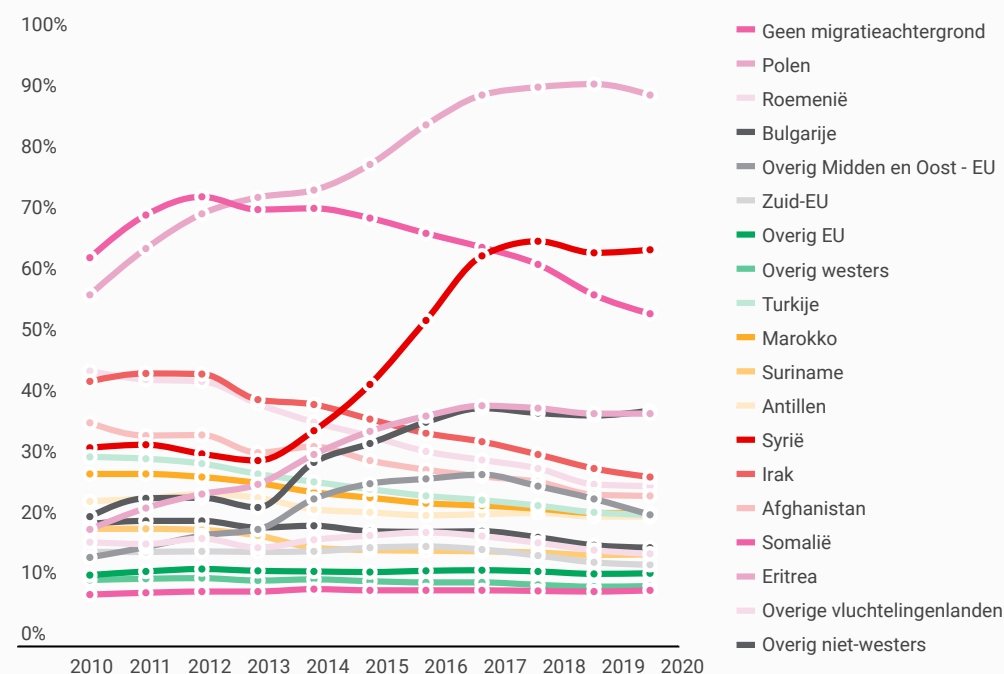

Bron: BRP & DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs (bewerking ABF)

De trends geven een zeer wisselend beeld. Bij de groepen met een Eritrese en een Syrische achtergrond zagen we een sterke stijging, waarschijnlijk beïnvloedt door de grote nieuwe instroom in die jaren. Ook onder de groepen met een Midden- en Oost-Europese achtergrond zien we over het algemeen stijgingen. Voor de groep met een Poolse achtergrond is er sprake van een verdubbeling. Ook bij deze groep mogelijk samenhangend met de grote instroom. Voor groepen met een Turkse, Marokkaanse, Surinaamse en Antilliaanse achtergrond zien we juist een positieve dalende trend. Het lijkt over het algemeen dat het percentage 18-30 jarigen zonder startkwalificatie licht stijgt, maar vanwege de daling die we zien onder de voortijdig schoolverlaters is de

verwachting dat ook het aantal zonder startkwalificatie de komende jaren zal dalen, als er geen nieuwe instroom van grote groepen laagopgeleide jongvolwassenen vanuit het buitenland.

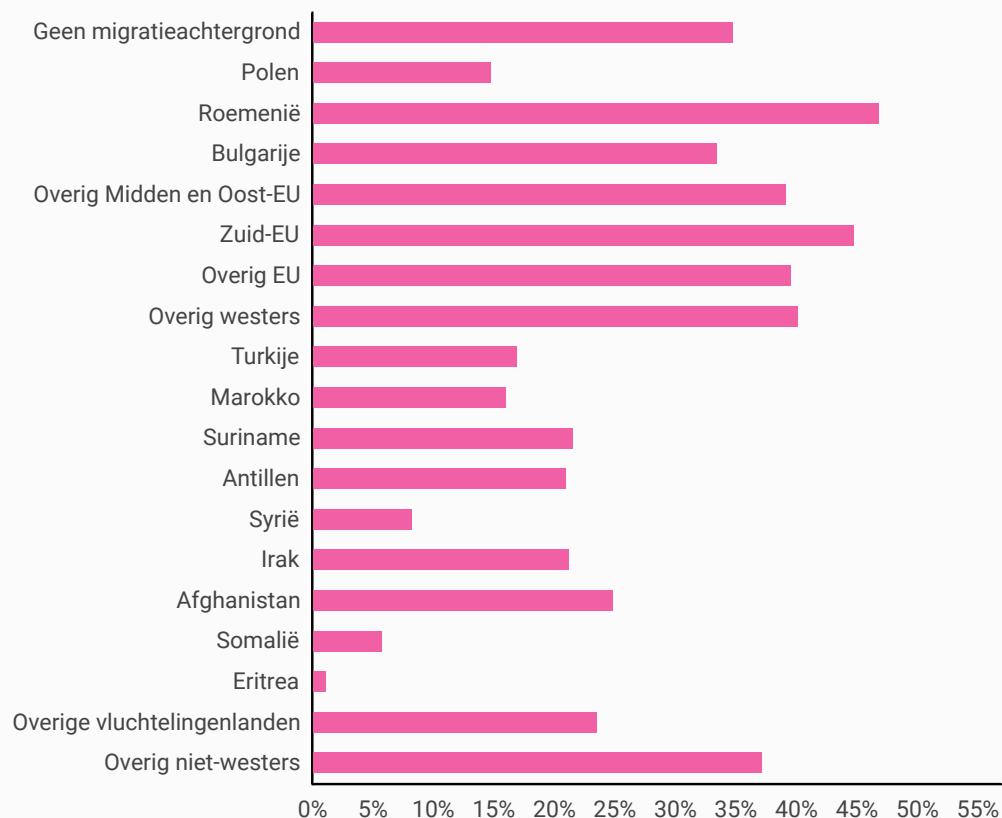
Percentage 18 t/m 30 jarigen zonder startkwalificatie 2010-2020 - Nederland

Bron: BRP & DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs (bewerking ABF)

Percentage hoogopgeleide 18 t/m 30-jarigen

Percentage hoogopgeleide 18 t/m 30 jarigen 2020 - Nederland

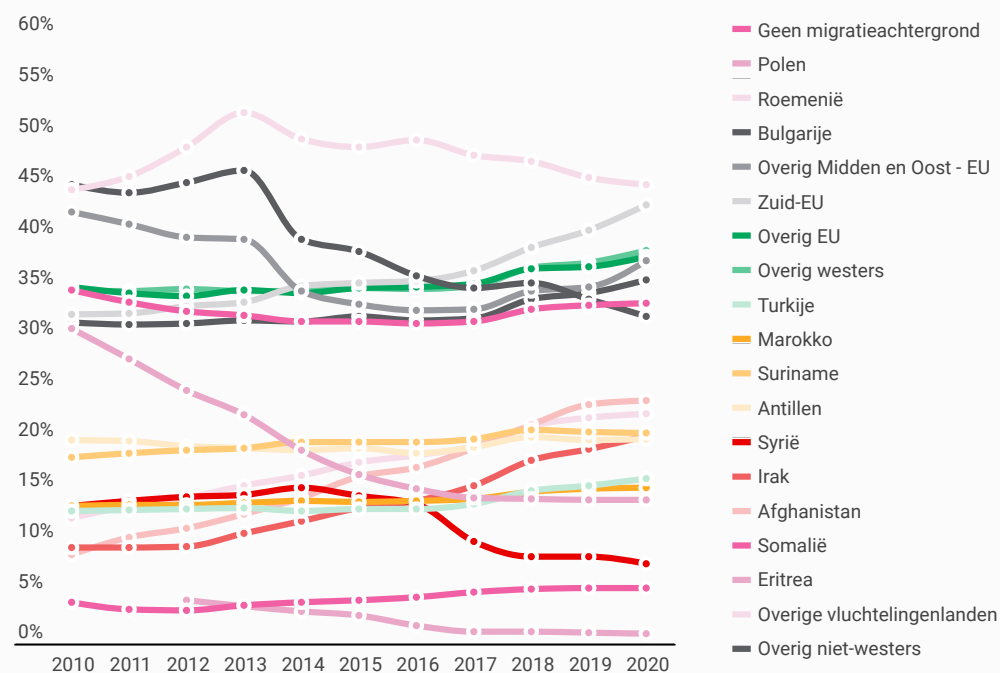

Bron: BRP & DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs (bewerking ABF)

In 2020 ligt het percentage hoogopgeleiden (minimaal bachelor hbo/wo die geen onderwijs meer volgen) gemiddeld op 31,9%. Het percentage is het hoogst onder de groep jongeren met een Roemeense achtergrond (45,3%). De Nederlanders met een Eritrese achtergrond (1%) en Somalische achtergrond (5,5%) scoren het laagst.

In de trends zien we dat het percentage hoogopgeleiden onder veel groepen sinds 2010 is gestegen: zo zien we onder de groep met een Zuid-Europese achtergrond een toename van 10,8%, voor de Iraakse groep een stijging van 11% en bij de groep met een Afghaanse achtergrond een stijging van 15,2%. Onder andere groepen zien we weer een sterke daling: zo daalde het percentage hoogopgeleide Bulgaren en Polen. Dit kan te maken hebben met de grote nieuwe instroom. Bij hoog opgeleiden mensen met een Roemeense of Bulgaarse achtergrond, die een relatief hoge mate van arbeidsparticipatie kennen, zien we dat dit niet noodzakelijkerwijs leidt tot betere inkomens. Onder deze groepen zijn de huishoudens met een laag inkomen relatief hoog. Bij de interpretatie van de cijfers en trend is het van belang om de verschillen tussen generaties in oogenschouw te nemen. De tweede generatie heeft vaak een hoger percentage hoogopgeleiden dan de eerste generatie.

Percentage hoogopgeleide 18 t/m 30 jarigen 2010-2020 - Nederland

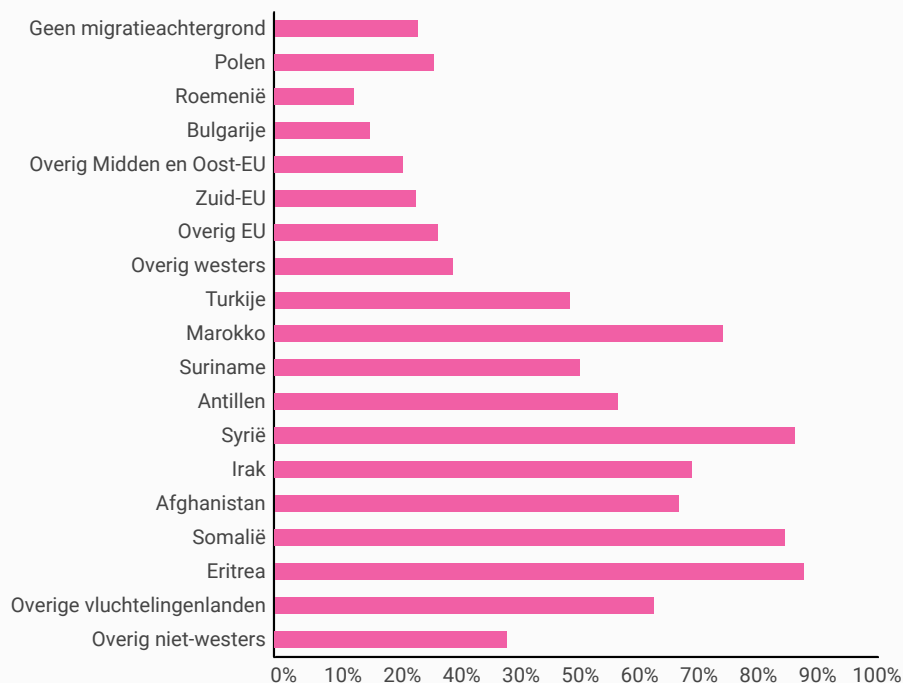
Bron: BRP & DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs (bewerking ABF)

5

Wonen en leefomgeving

Percentage huishoudens in corporatiewoningen

Percentage huishoudens in corporatiewoningen 2021 - Nederland

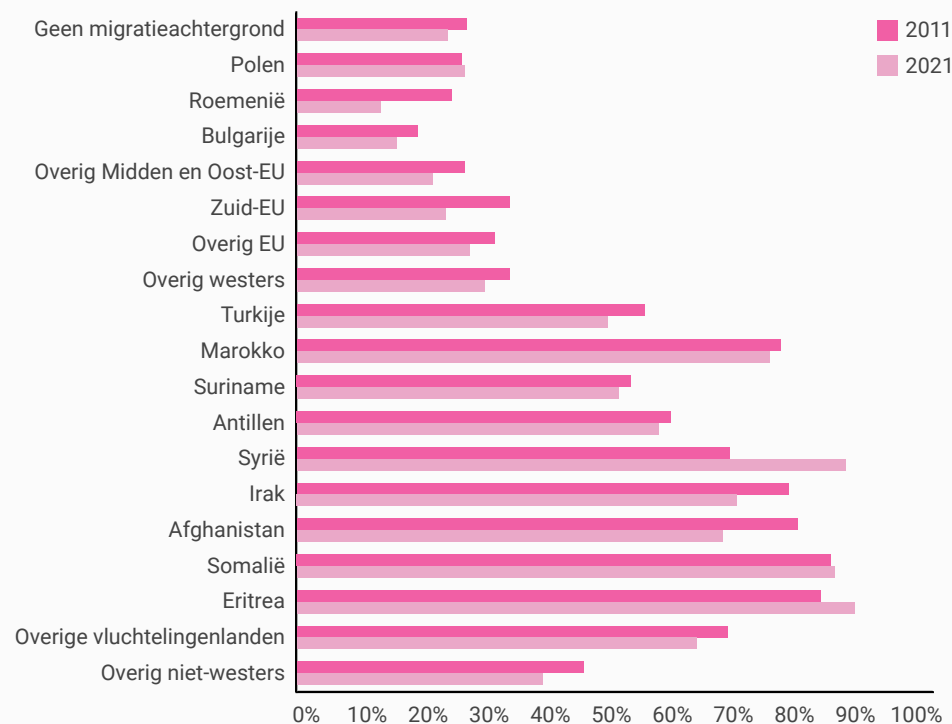

Bron: BRP & BAG - Basisregistraties Adressen en Gebouwen (bewerking ABF)

Ongeveer 28% van de huishoudens woont in corporatiewoningen. Dat is 2,4 procentpunt minder dan in 2010. Kijken we naar de verschillen tussen groepen, dan zien we dat het percentage het hoogst is onder de groepen met een Eritrese (87,8%), Syrische (86,4%) en Somalische achtergrond (84,7%). De mensen met een Roemeense achtergrond (13,2%) en Bulgaarse achtergrond (15,7%) kennen de laagste percentages huishoudens in corporatiewoningen. De verschillen tussen de groepen zijn dus groot: iemand met

een Eritrese achtergrond woont ongeveer 6 keer zo vaak in een corporatiewoning als een individu met een Bulgaarse achtergrond. Huishoudens met een vluchtelingenachtergrond komen bij vestiging in een gemeente vrijwel altijd terecht in een corporatiewoning. Dat geldt niet voor arbeidsmigranten, waarvoor de overheid geen woningen toewijst. We zien dat er veel meer huishoudens met een Marokkaanse achtergrond (74%) in een corporatiewoning verblijven dan met een Turkse achtergrond (49%).

Percentage huishoudens in corporatiewoningen - Nederland

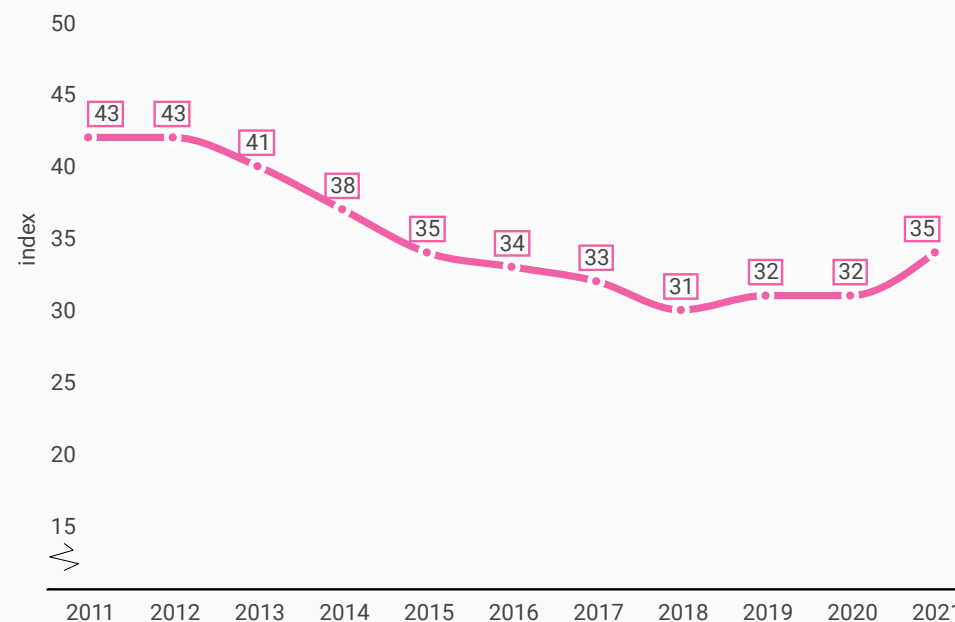

Bron: BRP & BAG - Basisregistraties Adressen en Gebouwen (bewerking ABF)

In de voorgaande grafiek, met een vergelijking tussen 2011 en 2021, zien we dat het percentage huishoudens in corporatiewoningen onder bijna alle groepen flink is gedaald. Dit geldt het sterkst voor de huishoudens met een Roemeense en Afghaanse achtergrond. Tegen de trend in steeg het percentage onder de huishoudens met een Syrische achtergrond van 68,4% naar 86,1%. Een minder grote stijging zagen we voor de Eritrese groep: van 82,4 naar 87,8%. Ook hier waarschijnlijk een stijging door de grote nieuwe instroom van statushouders die een corporatiewoning krijgen toegewezen. Van 2009 – 2018 daalde het aantal corporatiewoningen van 2,32 naar 2,1 miljoen (CBS, 2020) maar steeg het aantal onder huishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond van 410.000 naar 460.000.

Segregatie-index

Segregatie-index (personen met een niet-westerse migratieachtergrond) 2011-2020- Nederland

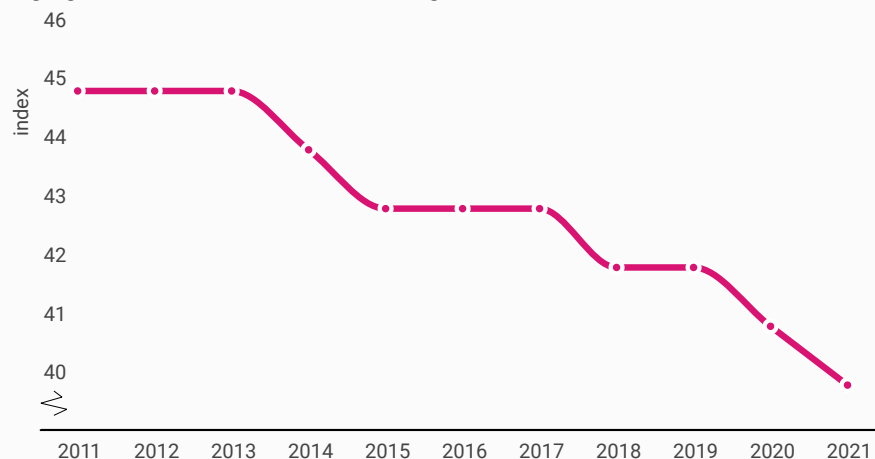
Bron: BRP - Basisregistratie personen (bewerking ABF)

De segregatie-index geeft de spreiding binnen gemeenten weer van inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond. De index kan variëren tussen 0 (bij volledige gelijkmatige spreiding) en 100 (bij volledige segregatie). In 2021 is de landelijke segregatie-index 35, waar de index in 2011 nog 43 was. Er is dus sprake van een meer gelijke spreiding. Tussen 2016 en 2018 was de segregatie-index echter nog lager. Vanaf 2018 zien wij weer een stijgende trend.

De index verschilt nogal per gemeente. In Den Haag is deze sterk dalend, maar desondanks nog hoog met een index van 40. In Den Haag steeg het meespeelt is dat het aandeel bewoners met een migratieachtergrond. Dat kan bijdragen aan de daling van de segregatie. In 2011 was de index in Den Haag nog 45.

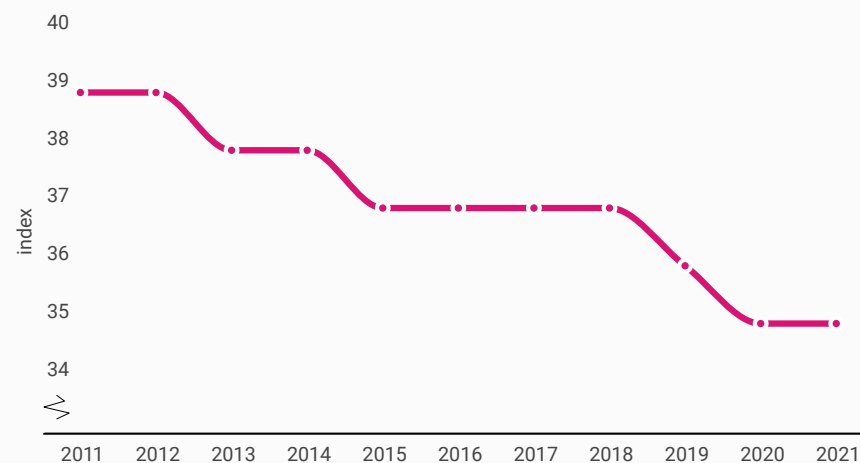
In Utrecht daalde de index van 39 in 2011 naar 35 in 2021. In Almere was het tien jaar geleden niet zo gesegregeerd met een score van 19. Momenteel is de index daar met 18 relatief laag.

Segragatie-index 2011-2020 - Den Haag

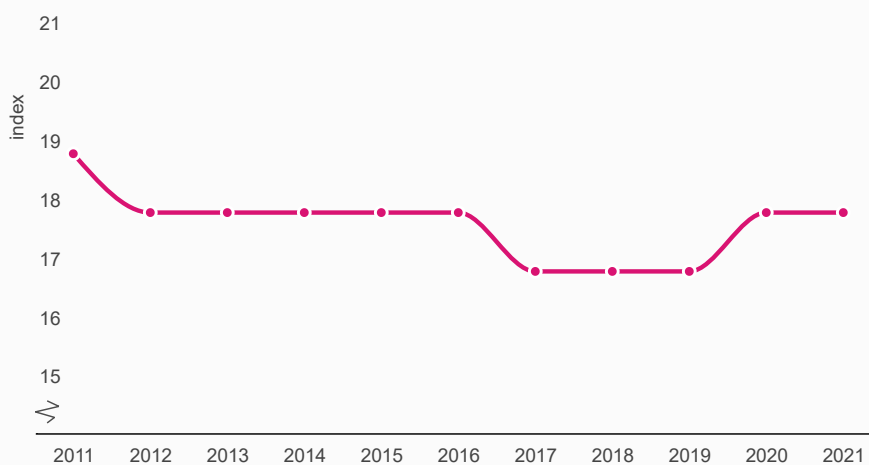
Bron: BRP - Basisregistratie personen (bewerking ABF)

Segragatie-index 2011-2020 - Utrecht

Bron: BRP - Basisregistratie personen (bewerking ABF)

Segragatie-index - 2010-2020 - Almere

Bron: BRP - Basisregistratie personen (bewerking ABF)

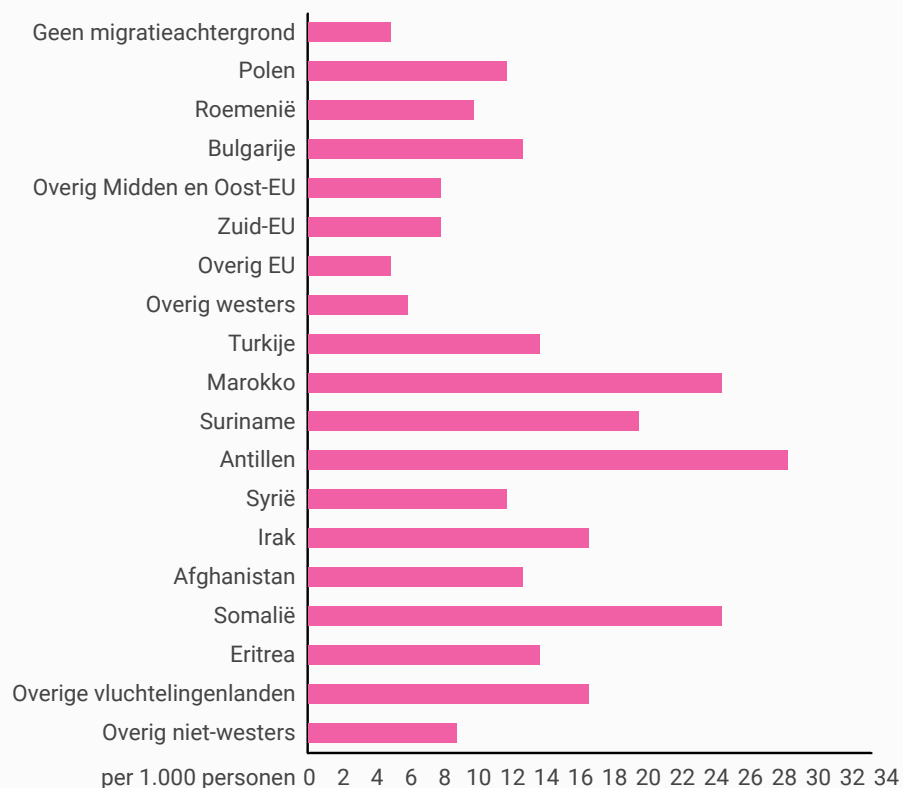

6

Veiligheid

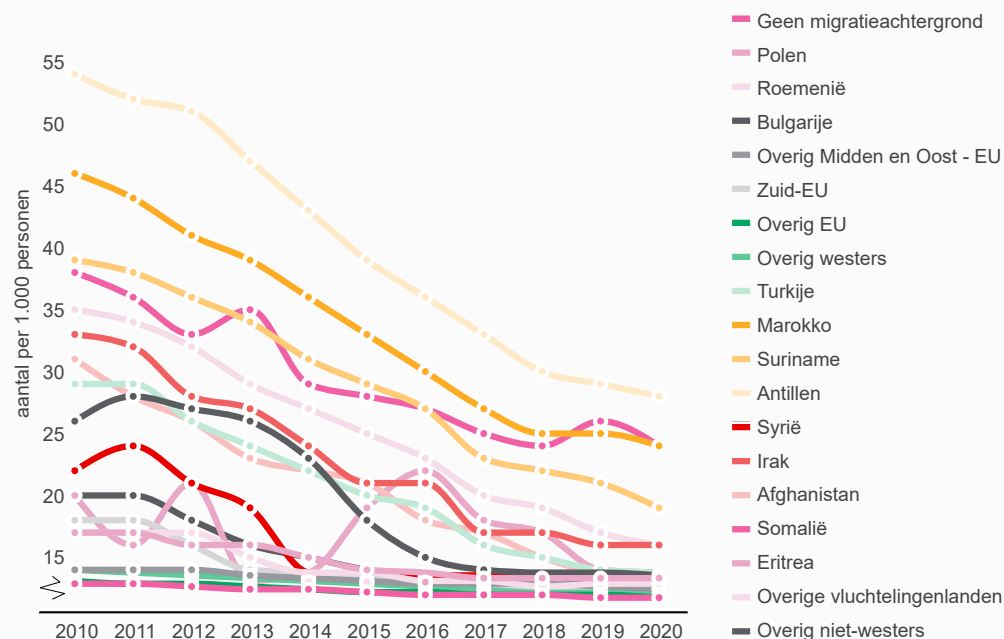
Verdachten per 1000 inwoners

Aantal verdachten per 1000 inwoners - Nederland

Bron: BRP & KLPD - Korps Landelijke Politiediensten (bewerking ABF)

Aantal verdachten per 1000 inwoners 2010-2020 - Nederland

Bron: BRP & KLPD - Korps Landelijke Politiediensten (bewerking ABF)

Een van de indicatoren voor veiligheid is het aantal verdachten per 1000 inwoners in Nederland⁵. In 2020 ligt het landelijk gemiddelde op 7 per 1000 inwoners, bijna een halvering ten opzichte van 2010. Kijken we naar de verschillen tussen groepen, dan zien

⁵

Deze cijfers zijn afkomstig van de registratie van verdachten van misdrijven van de KLPD. De cijfers zijn anders dan de CBS verdachtenstatistiek die gebruik maakt van data uit de Basis Voorziening Handhaving. De KIS Wijkmonitor gebruikt hoofdzakelijk cijfers die op wijkniveau beschikbaar zijn.

we dat het aantal verdachten per 1000 inwoners het hoogst is onder de groepen met een Antilliaanse achtergrond (29 per 1000), Somalische achtergrond (25 per 1000) en Marokkaanse achtergrond (25 per 1000). De mensen zonder migratieachtergrond (5 per 1000), overig EU-achtergrond (5 per 1000) en overig westerse achtergrond (6 per 1000) kennen de laagste aantallen verdachten.

In de trends zien we dat de aantallen verdachten onder alle groepen zijn gedaald. Zo zien we onder de groep met een Antilliaanse achtergrond een daling van 26, onder de groep met een Marokkaanse achtergrond een daling van 22 en onder de groep met een Surinaamse achtergrond een daling van 20 procentpunt. De verschillen tussen de groepen zijn kleiner geworden, maar nog wel aanwezig.

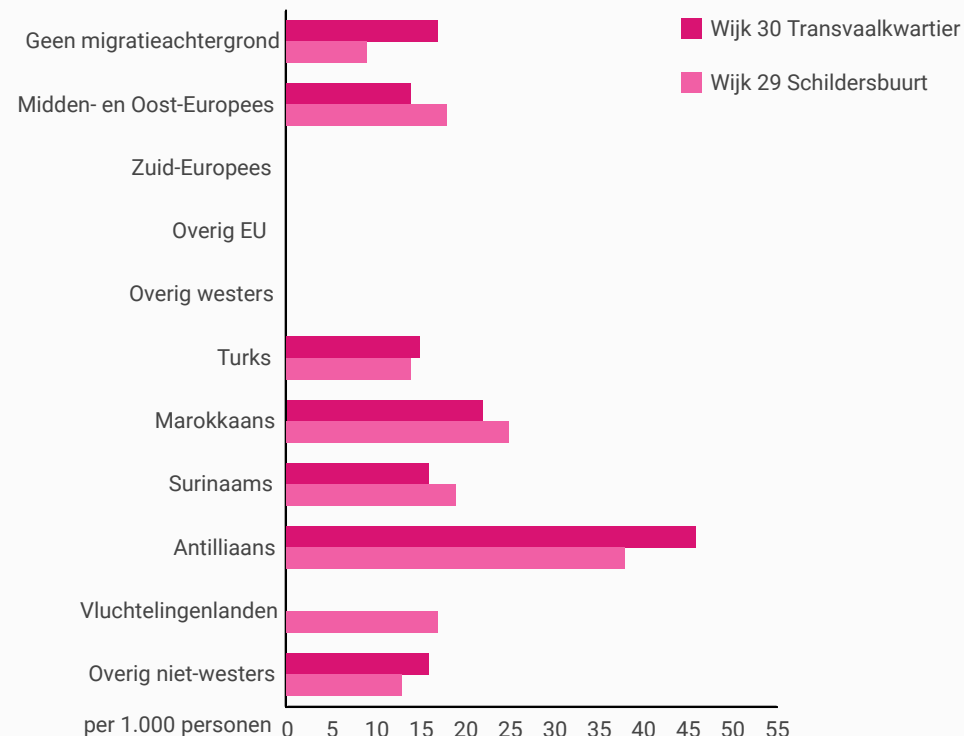
Voorbeeld op gemeente en wijkniveau: Den Haag Transvaalkwartier en Schildersbuurt

Verdachten per 1000 inwoners in 2020				
Waar?	Nederland	Den Haag	Transvaalkwartier	Schildersbuurt
Totaal	7	12	16	16
Zonder migratieachtergrond	5	8	17	9
Westerse achtergrond	7	8	12	15
Niet-westerse achtergrond	17	18	17	19

Als we inzoomen op een lager schaalniveau zien we dat de verschillen tussen groepen met en zonder niet-westerse migratieachtergrond in Transvaalkwartier geheel wegval- len. Het promillage verdachten zonder migratieachtergrond is gelijk aan dat van de groep met een niet-westerse achtergrond. Overigens is dat in de naastliggende Schildersbuurt niet het geval.

Als we Transvaalkwartier en Schildersbuurt nader beschouwen, zien we dat er tussen groepen ook grote verschillen kunnen zijn.

Verdachten per 1000 inwoners in Den Haag in 2020

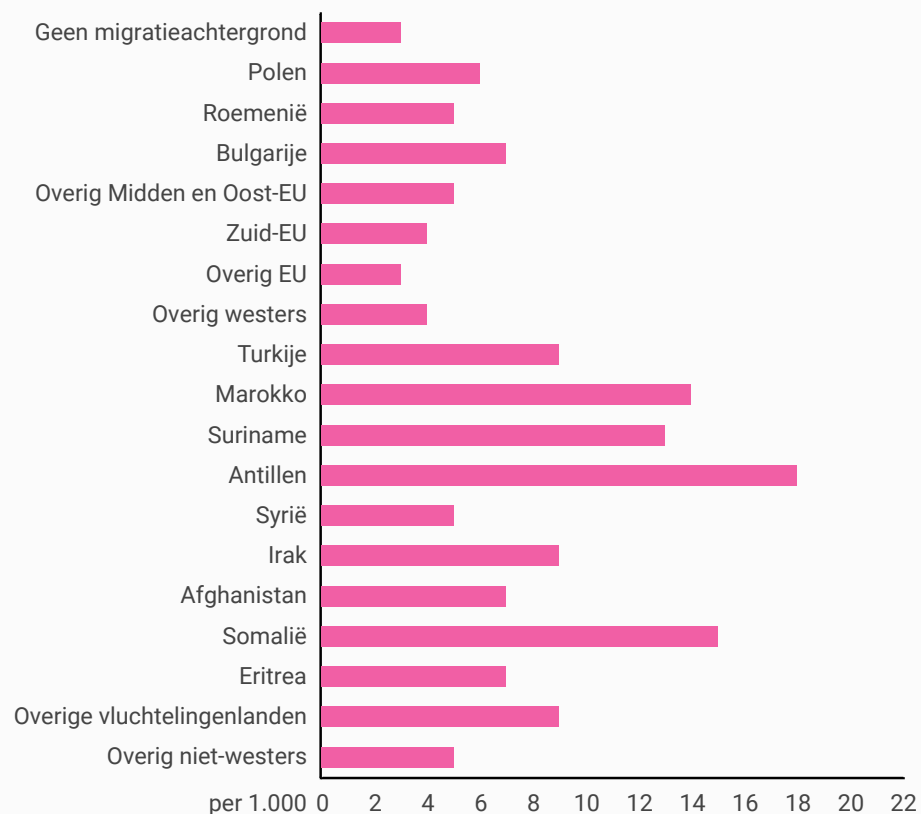
Bron: BRP & KLPD - Korps Landelijke Politiediensten (bewerking ABF)

Met een Antilliaanse achtergrond is de score in Transvaalkwartier 46, in Schildersbuurt 38. Van de groepen met een Surinaamse (19) en Marokkaanse achtergrond (25) is de score in de Schildersbuurt iets ongunstiger dan in Transvaalkwartier.

Van de groep afkomstig uit Midden- en Oost Europa is de score in de Schildersbuurt 18 van de 1000. Als we verder inzoomen valt op dat onder de groep met een Poolse achtergrond 32 van de 1000 verdacht zijn van een misdrijf in de Schildersbuurt. Die score is dus de een na hoogste in die wijk.

Veroordeelden per 1000 inwoners

Aantal veroordeelden per 1.000 inwoners 2020 - Nederland

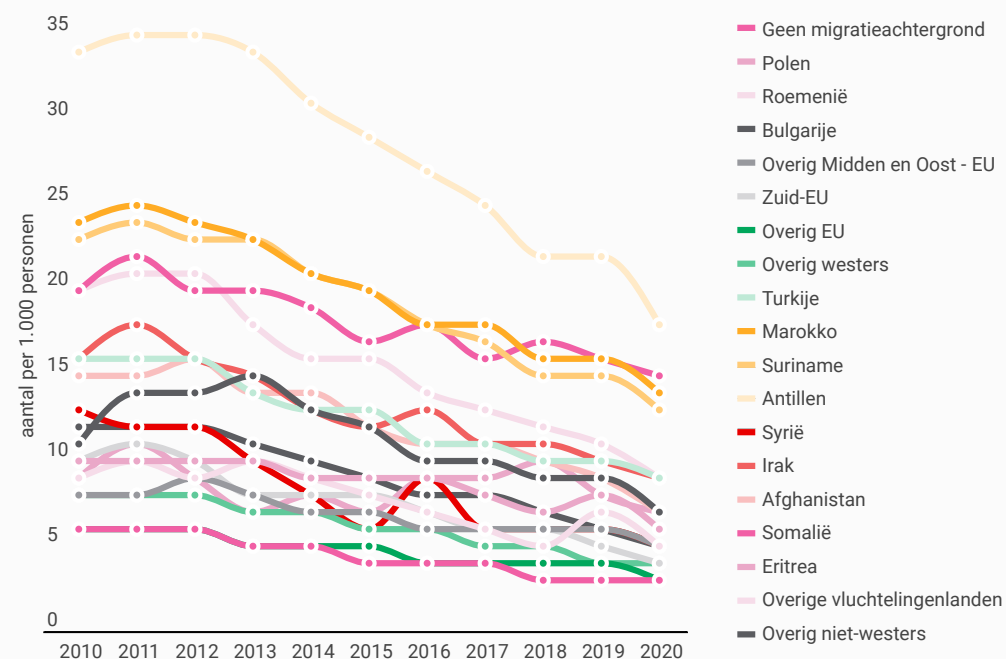

Bron: OM (bewerking ABF)

In 2020 ligt het aantal veroordeelden op 4 per 1000 inwoners, bijna een halvering ten opzichte van 2010. Kijken we naar de verschillen tussen groepen, dan zien we dat het aantal veroordeelden per 1000 inwoners het hoogst is onder de groepen met een Antilliaanse achtergrond (18 per 1000), Somalische achtergrond (15 per 1000), Marokkaanse achtergrond (14 per 1000) en Surinaamse achtergrond (13 per 1000).

De mensen zonder migratieachtergrond (3 per 1000) en overig EU-achtergrond (3 per 1000) kennen de laagste aantallen per 1000 inwoners.

Veroordeelden per 1000 inwoners 2010-2020

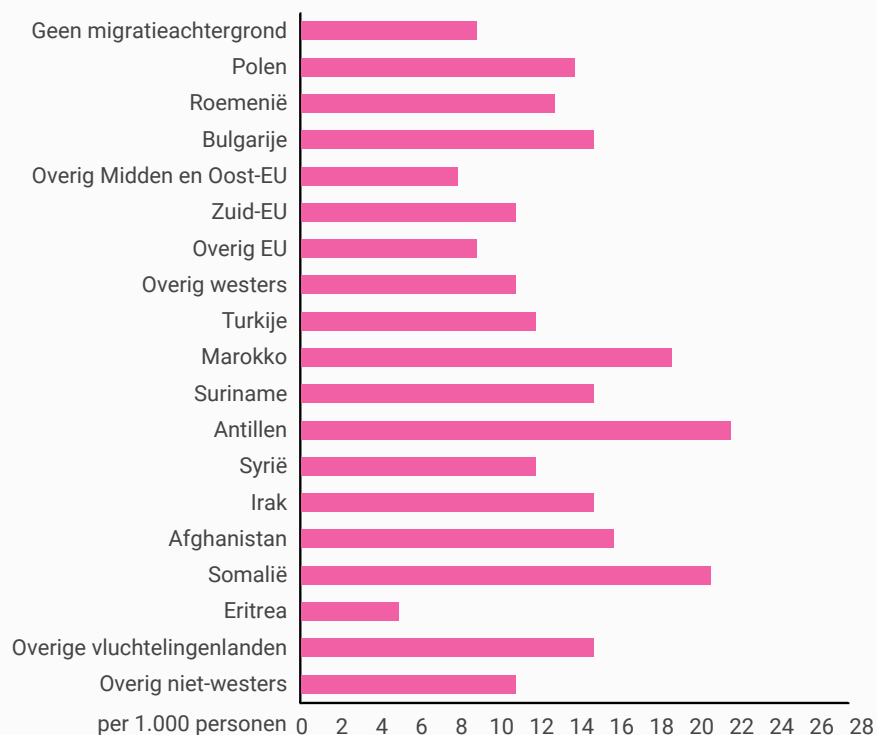

Bron: OM (bewerking ABF)

In de trends zien we dat de aantallen veroordeelden – net als bij de verdachten – onder alle groepen zijn gedaald: zo zien we onder de groep met een Antilliaanse achtergrond een zeer sterke daling. Ook de groep met een Marokkaanse achtergrond en uit overige vluchtelingenlanden vertoont een flinke daling. De daling is forser onder de groep met een migratieachtergrond dan zonder. De kloof tussen die twee groepen neemt af.

Aantal 13 t/m 17-jarigen met verwijzing naar HALT

Aantal 13-17 jarigen met verwijzing naar bureau HALT per 1.000 inwoners

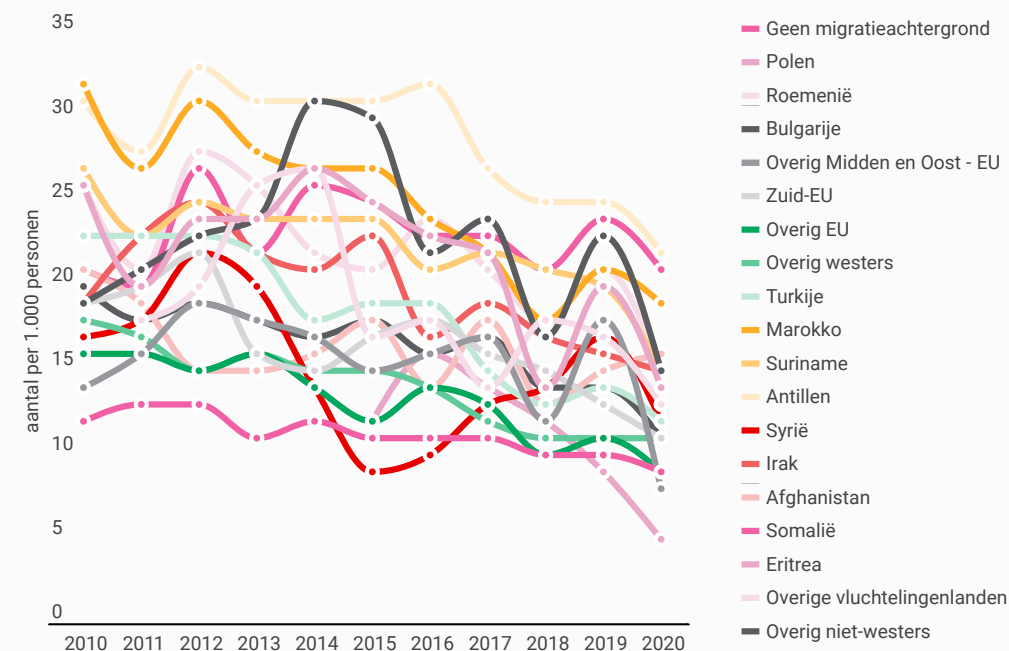

Bron: BRP & Bureau Halt (bewerking ABF)

Bij de indicator '13 t/m 17-jarigen met een verwijzing naar bureau HALT' ligt in 2020 het landelijk gemiddelde op 10 verwijzingen per 1000 jongeren. Kijken we naar de verschillen tussen groepen, dan is het aantal verwijzingen het hoogst onder de groepen met een Antilliaanse achtergrond (22 per 1000), Somalische achtergrond (21 per 1000) en Marokkaanse achtergrond (19 per 1000). De mensen met een Eritrese achtergrond (5 per 1000) en overig Midden- en Oost-Europees (8 per 1000) kennen de laagste aantallen

per 1000 jongeren. Een Nederlander met een Antilliaanse achtergrond wordt ruim 4 keer zo vaak naar HALT verwezen als iemand met een Eritrese achtergrond.

Aantal 13-17jarigen met verwijzing bureau HALT per 1.000 inwoners 2010-2020- Nederland

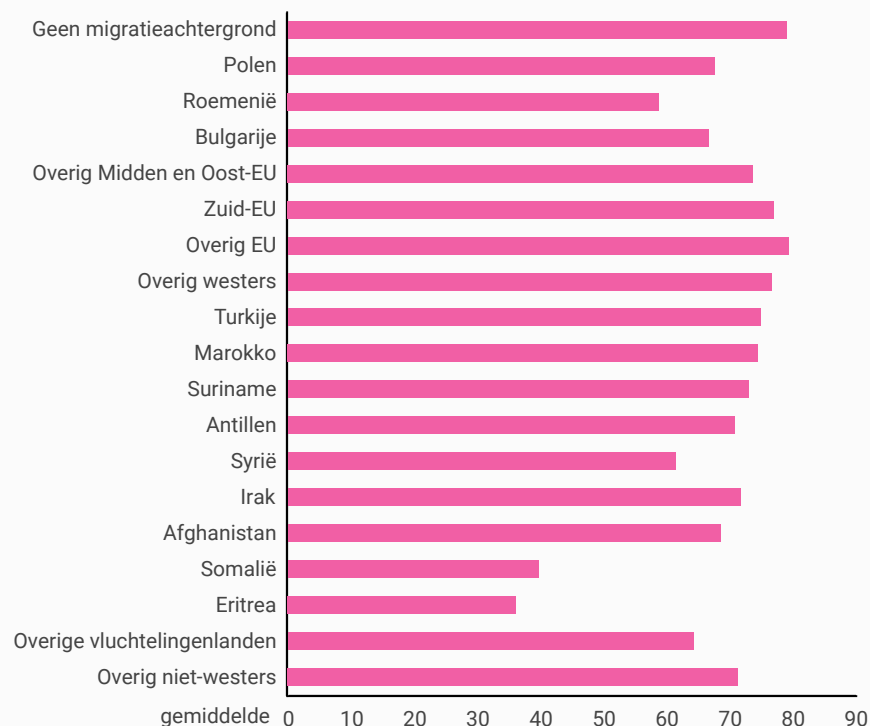
Bron: BRP & Bureau Halt (bewerking ABF)

In de trends is af te lezen dat het aantal verwijzingen onder bijna alle groepen is afgenomen, een gemiddelde daling van 50% ten opzichte van 2010. Zo zien we onder de Marokkaanse, Surinaamse, Poolse en Turkse groep respectievelijk afnames van 13, 12, 12 en 11 verwijzingen per 1000 jongeren. Het aantal verwijzingen naar bureau HALT is alleen voor de groep jongeren met een Somalische achtergrond onverminderd hoog gebleven.

7 Zorg en welzijn

Gemiddelde leeftijd overleden personen

Gemiddelde leeftijd overleden personen 2020 - Nederland

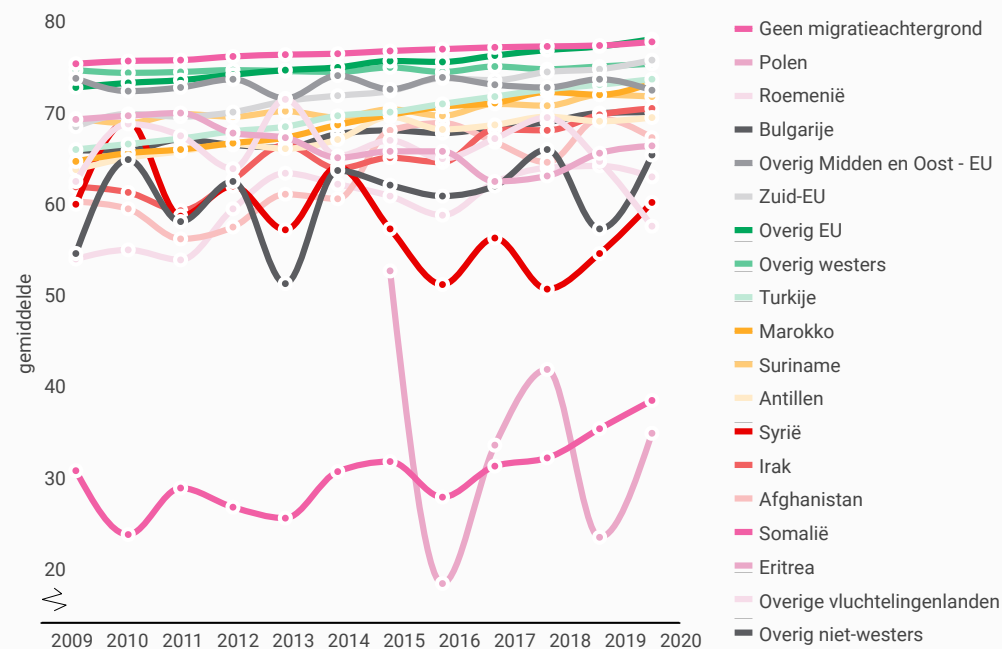

Bron: BRP - Basisregistratie personen (bewerking ABF)

Bij het thema 'Zorg en welzijn' gaat het ten eerste om de gemiddelde leeftijd van overleden personen. In 2020 ligt het landelijke gemiddelde op 78,6 jaar, 2,4 jaar meer dan in

2010. De gemiddelde leeftijd is het hoogst voor de groepen met een overig EU achtergrond (79,4 jaar) en zonder migratieachtergrond (79,1 jaar). De groepen met een Eritrese achtergrond (36,2 jaar) en een Somalische achtergrond (39,8 jaar) hebben de laagste gemiddelde leeftijd bij hun overlijden. Dit heeft te maken met de relatief lage gemiddelde leeftijd van de gehele groep. Het zijn voornamelijk jongeren en jong volwassenen, waardoor er maar weinig in deze groep door ouderdom overlijden.

Gemiddelde leeftijd overleden personen 2009-2020 - Nederland

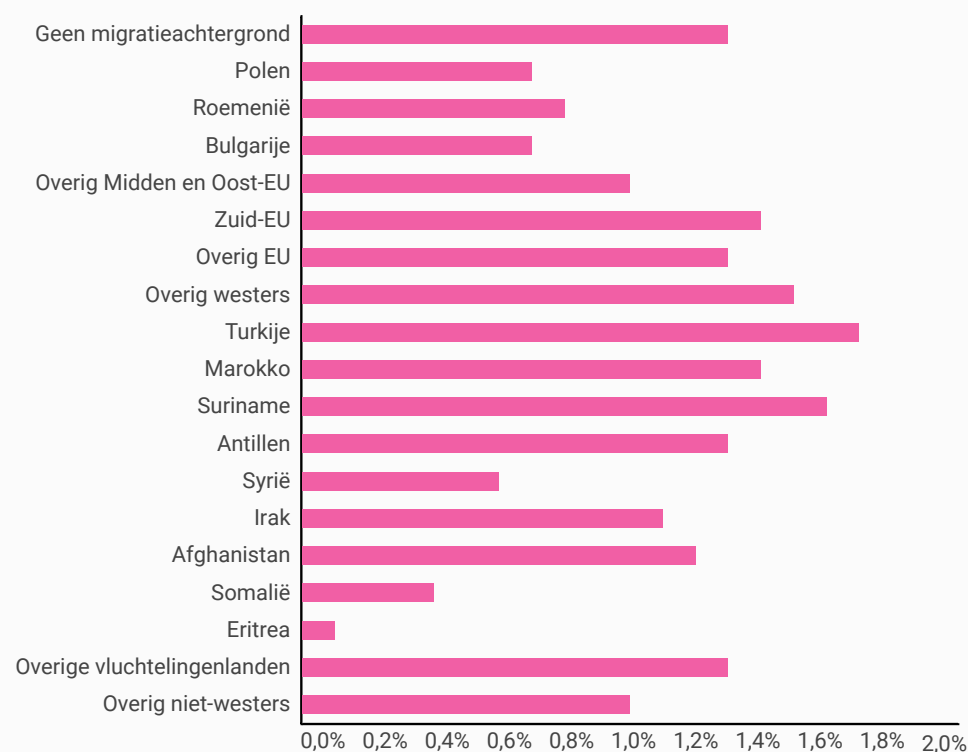

Bron: BRP - Basisregistratie personen (bewerking ABF)

In de trends zien wij dat voor veel groepen de gemiddelde leeftijd van overleden personen is toegenomen. Toch zien we ook bij een aantal groepen een grote daling in de gemiddelde leeftijd van overleden personen, en wel bij de groepen met een Eritrese, Roemeense, Syrische en Poolse achtergrond.

Percentage personen met vergoeding generalistische ggz

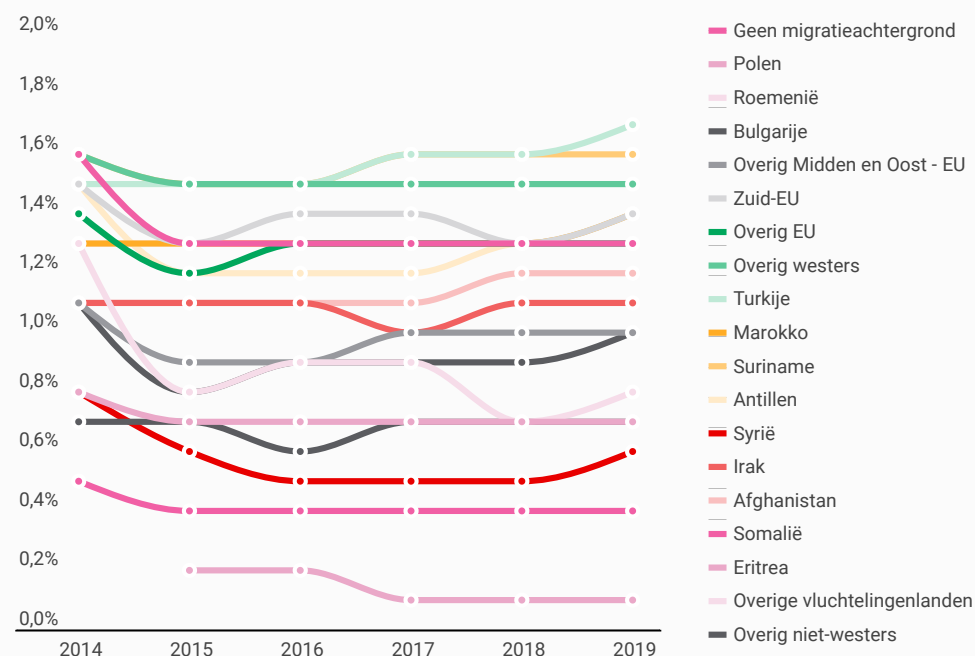
Gemiddelde leeftijd overleden personen 2020 - Nederland

Bron: BRP - Basisregistratie personen (bewerking ABF)

De generalistische basis ggz is bedoeld voor mensen met lichte tot matige psychische problemen. Deze zorg is vaak kortdurend en klachtgericht. De specialistische ggz behandelt mensen met ernstige, complexe of vaker terugkerende klachten.

Percentage personen met vergoeding generalistische basis GGZ 2014-2019 - Nederland

Bron: Vektis (bewerking ABF)

Het gebruik van generalistische ggz in Nederland ligt op 1,3% van de bevolking. Kijken we naar de verschillen tussen groepen, dan zien we dat het percentage personen met een vergoeding voor generalistische ggz het hoogst is onder de groep met een Turkse achtergrond (1,7%), Surinaamse achtergrond (1,6%) en overig westerse achtergrond (1,5%). De mensen met een Eritrese achtergrond (0,1%) en Somalische achtergrond (0,4%) kennen de laagste percentages personen met een vergoeding voor generalistische ggz. De verschillen tussen de groepen zijn dus groot: iemand met een Eritrese achtergrond maakt 17 keer minder vaak gebruik van de generalistische ggz dan iemand met een Turkse achtergrond.

Dit kan te maken hebben met het feit dat deze groepen relatief kort in Nederland zijn, de weg naar de zorg niet goed kennen, de Nederlandse taal nog niet zo goed beheersen, de lange wachtlijsten en een lagere bereidheid tot gebruik van ggz-zorg⁶. Uit onderzoek van het SCP met betrekking tot statushouders met een Syrische achtergrond blijkt dat de taal en de kosten (eigen risico) de grootste drempels zijn⁷.

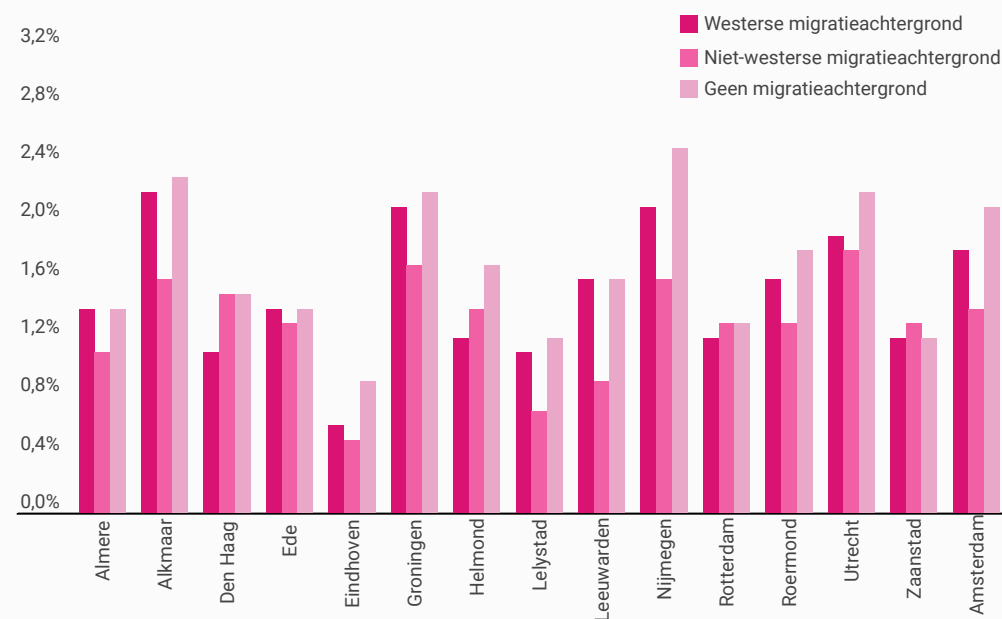
In de trends zien we de afgelopen 5 jaar wisselend dalingen en stijgingen, maar de schommelingen waren klein. De grootste toename zien we voor de groep met een Turkse achtergrond. Een daling zien we voor de groep met een Roemeense achtergrond.

VOORBEELDEN VAN VERSCHILLEN PER GEMEENTE

In Nederland is het gebruik van generalistische ggz in dus 1,3% van de bevolking. Als we een aantal gemeenten vergelijken, zien we wel grote verschillen. In Eindhoven is het gebruik in het algemeen laag en in Nijmegen hoog. In Rotterdam en Den Haag is het gebruik onder mensen zonder en met een niet-westerse migratieachtergrond precies gelijk.

In Nijmegen is het percentage onder de mensen zonder migratieachtergrond met 2,5% veel hoger dan met een niet-westerse migratieachtergrond (1,6%).

Percentage personen met vergoeding generalistische basis GGZ

Bron: Vektis (bewerking ABF)

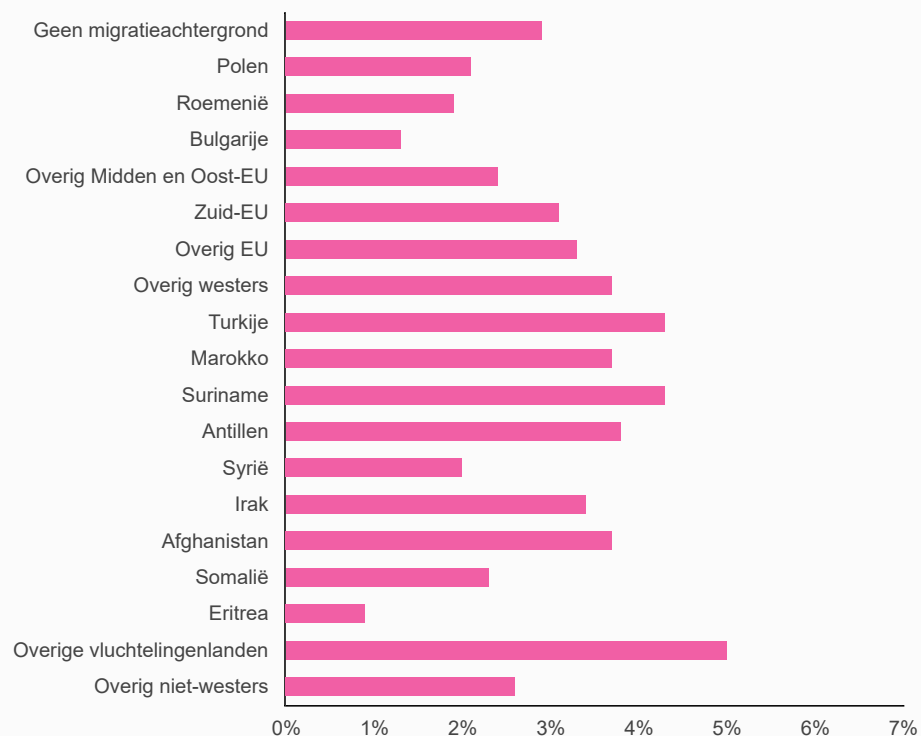
In veel gemeenten, zoals in Amsterdam en Alkmaar zien we dat het percentage hoger ligt bij mensen met een westerse, dan bij een niet-westerse achtergrond.

⁶ Razenberg, I. en J. Asmoredjo (2019). De rol van gezondheid bij inburgering. Naar een optimale ondersteuning van statushouders met gezondheidsproblemen in het nieuwe inburgeringsstelsel. Utrecht: Pharos en Kennisplatform Integratie en Samenleving.

⁷ Spijkerman, A. en E. Ueters (2020). Psychische gezondheid. In: *Syrische statushouders op weg in Nederland: De ontwikkeling van hun positie en leefsituatie*. Geraadpleegd op 2-12-2021 via <https://digitaal.scp.nl/syrische-statushouders-op-weg-in-nederland/psychische-gezondheid>.

Percentage met vergoeding specialistische ggz

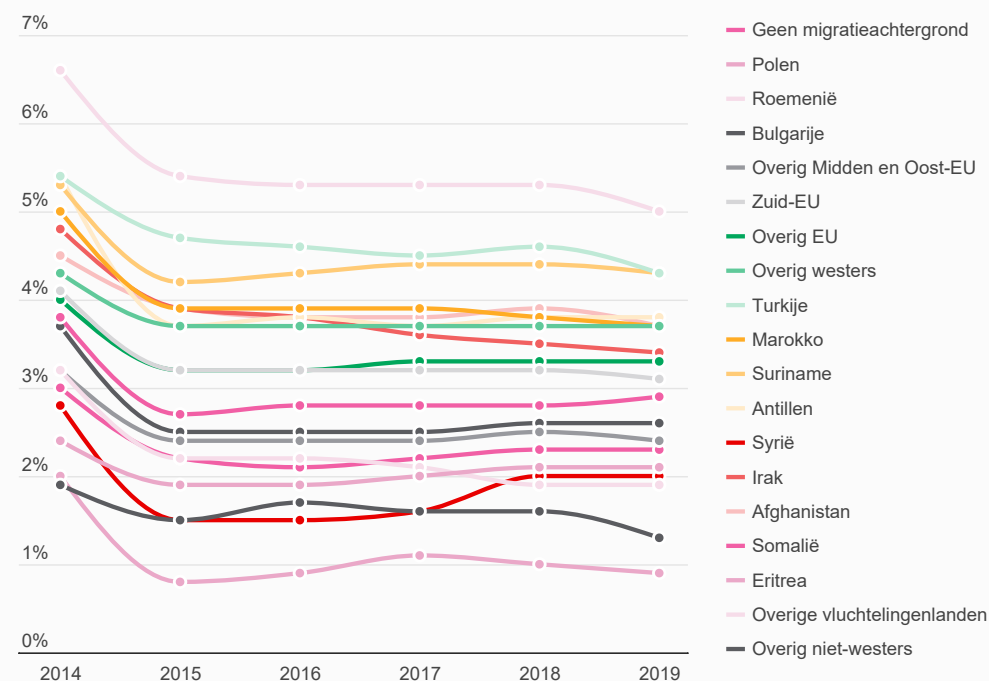
Percentage personen met vergoeding gespecialiseerde GGZ 2019 - Nederland

Bron: Vektis (bewerking ABF)

Het percentage van de bevolking dat gebruik maakt van specialistische ggz in Nederland lag in 2019 op 3%. Kijken we naar de verschillen tussen groepen, dan zien we dat het percentage het hoogst is onder de groep uit overige vluchtelingenlanden (5%), met een Surinaamse achtergrond (4,3%) en Turkse achtergrond (4,3%). De mensen met een Eritrese achtergrond (0,9%) en Bulgaarse achtergrond (1,3%) kennen de laagste percentages voor specialistische ggz. De verschillen tussen de groepen zijn dus ook hier groot: iemand met een Eritrese achtergrond gebruikt deze vorm van ggz ruim 5 keer minder vaak dan iemand met een overige vluchtelingenachtergrond.

Percentage personen met vergoeding gespecialiseerde GGZ 2014-2019 - Nederland

Bron: Vektis (bewerking ABF)

In de trends kunnen we zien dat de percentages voor alle groepen zijn gedaald. De grootste afnames zien we voor de groepen met een Antilliaanse, Iraakse en Marokkaanse achtergrond.

De afgelopen 10 jaar is het percentage van de bevolking met een migratieachtergrond in Nederland gestegen van 20 naar 25%. De laatste jaren is vooral het aantal mensen uit Polen, Roemenië en Bulgarije flink gestegen. Ook uit Eritrea en Syrië hebben veel mensen zich in Nederland gevestigd. De hoogste percentages inwoners met een migratieachtergrond zijn te vinden in de kwetsbare wijken van de grotere steden. In deze wijken staat de leefkwaliteit onder druk. De KIS Wijkmonitor biedt de mogelijkheid om snel een goed beeld te krijgen van de leefomstandigheden van verschillende bevolkingsgroepen. Een goed beeld met oog voor diversiteit kan een wijkgerichte aanpak effectiever en beter op maat maken.

Momenteel leven wij in tijden van welvaart en lage werkloosheid in Nederland. Maar niet iedereen profiteert hier in gelijke mate van. De cijfers uit de KIS Wijkmonitor in deze factsheet laten zien dat de leefomstandigheden per groep nogal kunnen verschillen. Voor groepen met een migratieachtergrond zijn op veel gebieden positieve ontwikkelingen te zien. Een hoger percentage heeft inkomsten uit arbeid, de prestaties in het onderwijs gaan sneller omhoog onder scholieren met een migratieachtergrond, zodat de achterstand geleidelijk aan kleiner wordt. En het criminaliteitscijfer daalt sneller onder de groep met migratieachtergrond dan de groep zonder, zodat ook hier de verschillen afnemen. Maar ondanks die verbeteringen zijn de cijfers voor een aantal groepen nog fors ongunstiger. Voor hen is een koopwoning een illusie, is de financiële situatie niet rooskleurig en zijn de onderwijskansen van de kinderen klein. Veel ouders maken zich zorgen over de kinderen en nog relatief veel jongeren die opgroeien in een kansarme omgeving met weinig positieve rolmodellen zoeken een uitweg in de criminaliteit.

ARBEIDSPARTICIPATIE

Landelijk zien we op het gebied van arbeid en inkomen zorgwekkende leefomstandigheden van mensen afkomstig uit Eritrea en Syrië. Het percentage werkzoekenden zonder migratieachtergrond (15-65 jaar) was in 2019 3,9%. Maar voor inwoners met

een Syrische achtergrond is dat 55%, een erg hoog percentage, ook al is dat voor een groot deel te verklaren uit de forse nieuwe instroom van asielzoekers uit deze landen vanaf 2015. Onder inwoners met een Syrische achtergrond is het percentage hoger dan de werkzoekenden afkomstig uit Eritrea (43%). En hoger dan inwoners met een Marokkaanse achtergrond, die op hun beurt (met ruim 16%) vier keer vaker werkzoekend zijn dan gemiddeld.

ARMOEDE

Veel huishoudens met een migratieachtergrond, met name met een vluchtelingenachtergrond leven in armoede. De hoogste percentages vinden wij bij huishoudens met een Syrische achtergrond. Maar niet alleen inwoners met een vluchtelingenachtergrond die nog maar relatief kort in Nederland zijn gevestigd, hebben moeite het hoofd boven water te houden. Ook huishoudens met een Marokkaanse, Bulgaarse of een Antilliaanse achtergrond leven relatief vaak in armoede. Bij die laatste groep speelt vaak een combinatie van werkloosheid, lage opleiding, eenoudergezin en afhankelijkheid van de bijstand, en een hoog percentage met problematische schulden en gebruik van schuldhulpverlening. Er zijn grote verschillen tussen generaties. Bij de eerste generatie met een Marokkaanse achtergrond is de bijstandsafhankelijkheid vier maal zo hoog als onder de tweede generatie. Als het gaat om huishoudens met een laag inkomen zien we verschillen tussen landelijk, gemeentelijk en wijkniveau. Het percentage huishoudens met een laag inkomen is in Nederland gemiddeld 7,7%. Zoomen wij bijvoorbeeld in op Utrecht, dan zien we een percentage van 9,6%. In de wijk Overvecht is dat 20,2%. Onder huishoudens met een migratieachtergrond is dat in Overvecht 30,5%, met een Bulgaarse achtergrond 31% en met een Syrische achtergrond is het daar 63,4%. Vergelijkbare cijfers zien we als we kijken naar de afhankelijkheid van bijstand. Ook op die indicator scoren huishoudens met een vluchtelingenachtergrond hoog. Uit het [cohortonderzoek Asiel en Integratie 2021](#) van het CBS blijkt dat statushouders met het toenemen van de verblijfsduur in Nederland, steeds minder afhankelijk van een bijstandsuitkering zijn.

Anderhalf jaar na het verkrijgen van de verblijfsvergunning, ontvangt 90 procent van de 18 tot 65-jarigen die in 2014 een vergunning hebben gekregen, een bijstandsuitkering. Vijf-en-een-half jaar na het verkrijgen van een vergunning is dit percentage gedaald naar 40 procent. In vergelijking met andere groepen is dat nog steeds hoog.

ARMOEDEBELEID

Dergelijke cijfers kunnen een aanleiding zijn voor accenten in het armoedebeleid van een gemeente. De cijfers maken bijvoorbeeld duidelijk dat de armoede het grootst is onder mensen met een Syrische achtergrond, maar dat zij relatief weinig gebruik maken van schuldsanering. Het is bekend dat statushouders een groot risico lopen om in problematische schulden te geraken. Veel statushouders starten met schulden. Vaak zijn er schulden gemaakt om de reis naar Nederland te bekostigen. Voor het bekostigen van de lessen voor het inburgeringsexamen sluiten statushouders een lening af bij DUO. Daarnaast is het inrichtingskrediet in sommige gemeenten een lening in plaats van een gift. En veel statushouders zijn kort na vestiging in een gemeente nog niet financieel vaardig en gewend aan alle regelingen in Nederland⁸. Mogelijk is de schuldsanering niet voldoende bekend bij statushouders die relatief kort in een gemeente gevestigd zijn.

ONDERWIJS

In het onderwijs zien we de zorgwekkende situatie van jongeren afkomstig uit Eritrea. Zowel wat betreft schoolprestaties, het aantal zonder startkwalificatie, het lage aantal hoog opgeleiden als het hoge aantal voortijdig schoolverlaters. Het percentage schoolverlaters is erg hoog onder deze groep (15,7%), ondanks dat het wel een dalende trend laat zien. De enige groep waar het percentage schoolverlaters is gestegen is de groep met een Syrische achtergrond (van 8,2 naar 8,9%). Dit is na de Eritrese groep het hoogste percentage. We zien bij groepen met een migratieachtergrond ook dat de jongere, tweede generatie het een stuk beter doet in het onderwijs en de achterstand wordt ingelopen.

⁸ Avrić, B., Odekerken, M., de Vries, S., & van Rooijen, M. (2019). De financiële zelfredzaamheid van statushouders: Belemmeringen en bouwstenen. Utrecht: Kennisplatform Integratie en Samenleving.

ZORG

Wat betreft het gebruik van generalistische ggz zien we dat groepen met een vluchtelingenachtergrond relatief minder gebruik maken van de ggz dan andere groepen met een migratieachtergrond. Met name geldt dat voor mensen met een Eritrese, Somalische en Syrische achtergrond. Dit kan te maken hebben met het feit dat deze groepen relatief kort in Nederland zijn, de weg naar de zorg niet goed kennen, de Nederlandse taal nog niet zo goed beheersen en een lagere bereidheid tot gebruik van ggz-zorg⁹. Maar ook kunnen lange wachtlijsten en de kosten (eigen risico) grote drempels zijn¹⁰.

Aanbevelingen

1. Breng de leefsituatie en trends in kaart voor verschillende groepen in kwetsbare wijken. Er zijn immers grote verschillen tussen wijken en tussen verschillende groepen.
2. Analyseer waarom bepaalde groepen ongunstiger scores op bepaalde indicatoren. Bijvoorbeeld waarom mensen met een Syrische achtergrond minder vaak gebruik maken van schuldhulpverlening.
3. Bepaal in welke wijken en voor welke groepen bepaalde accenten in beleid noodzakelijk zijn. Als de weg naar schuldhulpverlening bijvoorbeeld minder goed bekend en vertrouwd is, kan voor deze groepen een accent gelegd worden op voorlichting over schuldhulpverlening. *Dit kan bijdragen aan een effectiever armoedebeleid.*

⁹ Razenberg, I. en J. Asmoredjo (2019). De rol van gezondheid bij inburgering. Naar een optimale ondersteuning van statushouders met gezondheidsproblemen in het nieuwe inburgeringsstelsel. Utrecht: Pharos en Kennisplatform Integratie en Samenleving.

¹⁰ Spijkerman, A. en E. Ueters (2020). Psychische gezondheid. In: Syrische statushouders op weg in Nederland: De ontwikkeling van hun positie en leefsituatie.

COLOFON

Financier:	Ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid
Auteurs:	Drs. H. Bellaart A. L. Brock, MSc
Foto omslag	Werry Crone, ANP
Ontwerp	Design Effects
Uitgave:	Kennisplatform Inclusief Samenleven p/a Kromme Nieuwegracht 6 3512 HG Utrecht T (030) 230 3260

De publicatie kan gedownload worden via de website van het Kennisplatform Inclusief Samenleven: <http://www.kis.nl>.

ISBN 978-94-6409-145-8

Kennisplatform Inclusief Samenleven doet onderzoek, adviseert en biedt praktische tips en instrumenten over vraagstukken rond inclusie en diversiteit. Daarnaast staat het platform open voor vragen, signalen en meningen en formuleert daar naar beste vermogen een antwoord op. Deze kennisuitwisseling is bedoeld om een fundamentele bijdrage te leveren aan een pluriforme en stabiele samenleving. Kennisplatform Inclusief Samenleven is een programma van het Verwey-Jonker Instituut en Movisie. Blijf op de hoogte van alle projecten, vragen en antwoorden en andere kennisuitwisseling via www.kis.nl, de [nieuwsbrief](#), [Twitter](#) en [LinkedIn](#).

© Kennisplatform Inclusief Samenleven, Utrecht 2022.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut.

Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute. Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is mentioned.

T 030 230 32 60

E info@kis.nl

I www.kis.nl